İÇİNDEKİLER

ÇÖZÜMLER **3**

1. Paragrafta Konu **3**
Test 1 Çözümleri 3

2. Paragrafta Başlık **4**
Test 2 Çözümleri 4
Test 3 Çözümleri 5

3. Paragrafta Ana Düşünce **5**
Test 4 Çözümleri 5
Test 5 Çözümleri 6

4. Paragrafta Yazılış Amacı **7**
Test 6 Çözümleri 7
Test 7 Çözümleri 8

5. Paragrafta Hedef Okur **9**
Test 8 Çözümleri 9

6. Paragrafta Yazarın Tutumu **10**
Test 9 Çözümleri 10
Test 10 Çözümleri 11

7. Paragrafta Açık ve Örtük İleti **12**
Test 11 Çözümleri 12
Test 12 Çözümleri 13

8. Paragrafta Çıkarım **14**
Test 13 Çözümleri 14
Test 14 Çözümleri 16
Test 15 Çözümleri 17

9. Paragrafta Sözün Bağlamdaki Anlamı **18**
Test 16 Çözümleri 18
Test 17 Çözümleri 20

10. Paragrafta Söz Sanatının İşlevi **21**
Test 18 Çözümleri 21
Test 19 Çözümleri 23

11. Paragrafta Düşünceyi Geliştirme Yolları **24**
Test 20 Çözümleri 24
Test 21 Çözümleri 25

12. Paragrafta Anlatım Teknikleri **25**
Test 22 Çözümleri 25
Test 23 Çözümleri 26

13. Paragrafta Anlatıcı ve Bakış Açısı **27**
Test 24 Çözümleri 27
Test 25 Çözümleri 28

14. Paragrafta Tür Bilgisi **29**
Test 26 Çözümleri 29
Test 27 Çözümleri 30

15. Paragrafta İddia ve Kanıt **32**
Test 28 Çözümleri 32
Test 29 Çözümleri 33

16. Paragrafta İki Metni Karşılaştırma **34**
Test 30 Çözümleri 34
Test 31 Çözümleri 36
Test 32 Çözümleri 37

17. Paragrafta Görsel Okuma **38**
Test 33 Çözümleri 38
Test 34 Çözümleri 39
Test 35 Çözümleri 40

18. Paragrafta Ölçüte Göre Değerlendirme **41**
Test 36 Çözümleri 41
Test 37 Çözümleri 42
Test 38 Çözümleri 43

19. Paragrafta Yeni Duruma Uygulama **44**
Test 39 Çözümleri 44
Test 40 Çözümleri 46

20. Paragrafta Taslak Düzenleme **47**
Test 41 Çözümleri 47
Test 42 Çözümleri 49
Test 43 Çözümleri 50

ÇÖZÜMLER

Paragrafta Konu

Test 1 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.2 konuyu belirleme · kolay) Yazı, “portakal” sözcüğünün Portekiz adından, “turuncu” renk adının da “turunç”tan geldiğini anlatarak iki sözcüğün kökenini ele alır. Farklı dillerdeki “Portekiz” kökenli adlar ve İngilizcedeki tek sözcük bu konuyu destekleyen ayrıntılardır; yazı renk adlarının genel olarak nasıl oluştuğunu incelemez.

Cevap: D

2. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 konuyu belirleme · kolay) Yanıtın tamamı, tasarımcının karanlığı seyircinin bakışını yönlendiren ve fazlalığı kesen bir araç olarak kullanmasını anlatır; bu yüzden soru karanlığın ışık tasarımındaki yerine yönelik olmalıdır. Yönetmenle yaşanan tartışma yanıtta yalnızca bu düşünceyi örnekleyen bir ayrıntıdır.

Cevap: E

3. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.3 çıkarım: metnin konusunu belirleme · kolay) Panonun bütünü, kentleri yıkan yangınların fırınlanmamış tabletleri pişirip sertleştirerek günümüze ulaştırmasını anlatır. Kamışla yazma yalnızca bir ayrıntıdır; kentlerin neden yakıldığı ise panoda hiç açıklanmaz.

Cevap: A

4. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 2.2.3 çıkarım: metnin konusunu belirleme · kolay) Anlatıcı, çocukluğunda kış gecelerini bozacının sesiyle tamamladığını ve bugün o sesin yokluğunu anlatır; konu bu sesin özlemle hatırlanmasıdır. Marketteki bozanın tadı için “belki aynıydı” denildiğinden tadın bozulduğunun ileri sürüldüğü söylenemez.

Cevap: D

5. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 çıkarım · kolay) Yazı, her beytin kendi içinde uyaklanmasının şairi uyak sıkıntısından kurtararak uzun hikâyeleri ve öğretici konuları anlatmayı mümkün kıldığını açıklar. Uyak bulma güçlüğü yalnızca gazelle karşılaştırma yapılırken anılan bir ayrıntıdır; yazının konusu bu güçlüğün mesnevi biçimiyle nasıl aşıldığıdır.

Cevap: A

6. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (konu) · kolay) Metin, tırtılın kırpma hilesine karşı nasıl ortaya çıktığını ve değerli maden kalmadığı hâlde bugün neden sürdüğünü anlatır. Sikke değerinin ağırlıktan geldiği bilgisi yalnızca kırpmanın nedenini açıklayan bir ayrıntıdır; metnin söz ettiği hile sahte para basmak değil, gerçek paranın kenarını kırpmaktır.

Cevap: A

7. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 çıkarım yapar · kolay) Metin, akrabaları ayıran adların eski yükümlülüklerin ve aile düzeninin izini taşıdığını, bu adların bir toplumun en eski kayıtlarından olduğunu anlatır. Türkçe ile İngilizce arasındaki sözcük farkı yalnız çıkış örneğidir; metin bu farkı “yalnızca sözcük zenginliği” olarak görmemek gerektiğini söyler.

Cevap: C

8. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 çıkarım yapar · kolay) Metin, baskı makinesinin gri tonları aktaramaması yüzünden fotoğrafın uzun süre bir oymacının eliyle kopyalandığını ve nokta yöntemiyle bu engelin aşıldığını anlatır. Oymacıların görüntüyü değiştirebilmesi metinde geçer, ama bu bir ayrıntıdır; basının okuru bilerek yanılttığı ise metinde söylenmez.

Cevap: C

9. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · kolay) Yazı, radyo tiyatrosunun seslerini gündelik nesnelerle yaratan, ama adı hiçbir yayında okunmayan kurgusal bir efekt ustasının hayatını anlatan kitabı tanıtır. Seslerin hangi nesnelerle üretildiği, ustanın emeğini somutlaştırmak için verilen bir ayrıntıdır; yazının bütününü karşılamaz.

Cevap: B

Paragrafta Başlık

Test 2 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.3 çıkarım: metnin konusunu ve ana düşüncesini belirleme · kolay) Yazı, denize dökülen oyuncakların yürüyüşçülerin bildirimleri sayesinde akıntıları izlemeye yaradığını anlatır; başlık, kazanın bir araştırmaya dönüşmesini yansıtmalıdır. Alaska kıyılarına vuran ördekler yalnızca bir ayrıntıdır; akıntıların bütün sırlarının çözüldüğü ise metinde söylenmez.

Cevap: B

2. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.4 ana düşünceyi belirleme · kolay) Yazı, odaya girince niyetin unutulmasını bir kusur olarak değil, zihnin yaşantıyı kapı eşiklerinde bölerek kaydetmesinin sonucu olarak açıklar; bu yorumu yansıtan başlık "Unutmak mı, Sahne Değiştirmek mi?" olur. "Psikologların Bellek Deneyleri" ise yazının yalnız kanıt olarak kullandığı bir ayrıntıyı başlığa taşır; yaş ve dalgınlık açıklaması da yazının sorguladığı yaygın görüştür.

Cevap: B

3. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 ana düşünceyi belirleme (başlık) · orta) Yazının ana düşüncesi, cırcır böceklerinin ötüş hızının hava sıcaklığına bağlı olması nedeniyle sıcaklık hakkında bilgi verebilmesidir; "Bahçedeki Canlı Termometre" bunu bir benzetmeyle karşılar. Böceklerin ses çıkarma biçimi bu düşünceyi açıklayan bir ayrıntıdır; bu yüzden "Cırcır Böcekleri Nasıl Ses Çıkarır?" başlığı yazının yalnız bir bölümünü kapsar.

Cevap: D

4. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 çıkarım · kolay) Yazı, sözcükleri açıklamak için yazılan bir sözlüğün halkın dilindeki dörtlükleri kayda geçirerek koşukları bugüne ulaştırdığını anlatır; başlık bu bütünü kapsamalıdır. Araplara Türkçe öğretmek yalnızca sözlüğün yazılış amacını bildiren bir ayrıntıdır, yazının asıl söylediği bu değildir.

Cevap: A

5. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · kolay) Yazı, dil bilmeden anlaşılabilen sarı ve kırmızı kartların trafik ışıklarından esinlenerek nasıl doğduğunu ve herkese aynı şeyi söyleyen bir işarete dönüştüğünü anlatır. Trafik ışıkları yalnızca fikrin çıktığı yer olarak anıldığı için onların tarihini anlatan bir başlık yazının bütününü karşılamaz.

Cevap: A

6. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · kolay) Yazar, duyguları önceden ilan eden müziği eleştiriyor ve aklında kalan tek sahnenin, ne hissedeceğine kendisinin karar verdiği sessiz mutfak sahnesi olduğunu söylüyor; başlık bu yüzden seyirciye duygu alanı bırakmayı öne çıkarmalıdır. "Müziksiz Bir Sinema Mümkün mü?" aşırı genellemedir; yazar müziği bütünüyle reddetmiyor, her duyguyu dayatmasını eleştiriyor.

Cevap: B

7. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · kolay) Mektubu yazan kişi, yeni evde yerleşememesinin nedeninin eşyalar değil, henüz tanımadığı sesler olduğunu anlatıyor ve taşınmanın bu seslere alışmakla tamamlanacağını sezdiriyor. "Kalorifer Borusunun Sırrı" mektuptaki seslerden yalnızca birine dayanır; ayrıntıyı ana konu sanmaktır.

Cevap: A

Paragrafta Başlık
Test 3 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (konu ve ana düşünce) · orta) Metin, destanların ya birçok anlatıcının ortak ürünü olarak (doğal destan) ya da tek bir şairin kalemiyle (yapma destan) ortaya çıktığını anlatır; bu başlık iki yolu birlikte karşılar. "Bir Şairin Kaleminden Doğan Destanlar" yalnızca yapma destanı kapsadığı için metnin bir bölümünü bütün yerine koyar.

Cevap: D

2. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 çıkarım yapar · kolay) Yazı, gündelik hayatta kaçtığımız üzüntüyü sahnede neden isteyerek yaşadığımızı sorar ve buna güvenli uzaklıkla bir yanıt önerir. Gündelik hayatta üzüntüden kaçmak yalnız yazının çıkış noktasıdır; yazı kaçmanın yollarını anlatmaz.

Cevap: B

3. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 çıkarım yapar · kolay) Madde, kuyumcuların altını mihenk taşıyla nasıl sınadığını anlatıp deyimin bu uygulamadan dile geçtiğini açıklar; başlık hem taşı hem deyimin kökenini kapsamalıdır. Asit kullanımı yalnızca sınama yönteminin bir ayrıntısıdır.

Cevap: D

4. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 çıkarım yapar · kolay) Yazı, harfleri değişmeyen bir dizenin her yinelenişte okurun birikimiyle yeni bir anlam kazandığını anlatır; seçilen başlık bu ana fikri kısaca sezdirir. Nakaratın tanıdıklık duygusu, şiirdeki yinelemeyle karşıtlık kurmak için anılan bir ayrıntıdır ve yazının özünü vermez.

Cevap: B

5. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · kolay) Yazı, tür adının okurun dikkatini önceden yönlendiren bir anlaşma gibi işlediğini ve metnin etkisinin bu bilgiyle kurulduğunu anlatır; başlık bu düşünceyi karşılamalıdır. Anlatıcıya güvenme ve beklentiyi bozma, anlaşmanın çiğnenmesine verilen örneklerdir; yazının bütününü kapsamaz.

Cevap: A

6. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Metin, gazetenin anlaşılma zorunluluğuyla yazı dilini yalınlaştırdığını, yeni kavramları yaydığını ve yeni bir okur yetiştirdiğini anlatır; başlık hem dili hem okuru kapsamalıdır. Resmî yazışmaların dili yalnız karşılaştırma için anılır, metnin konusu değildir.

Cevap: D

Paragrafta Ana Düşünce
Test 4 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 ana düşünceyi belirleme · kolay) Yazar, ölçüsüz görünen "eline yapışmayınca" ifadesinin un, hava ve mutfak koşullarına göre değişen kıvamı yakalayan bir ölçü olduğunu, bunu ise ancak deneyimli bir elin okuyabildiğini anlatır. Unun nemi ve mutfağın soğukluğu gramlı tarifin neden yetmediğini gösteren örneklerdir; metinde bunların tek etken olduğu söylenmez.

Cevap: E

2. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.3 çıkarım: ana düşünceyi belirleme · kolay) Yazı, eşyanın yerini bildiğimiz hâlde eski köşeye uzanmamızdan yola çıkarak alışkanlığı tetikleyenin bilgi değil çevredeki işaret olduğunu savunur. Değişikliği unuttuğumuz söylenmez; yazar tersine yeni yeri "gayet iyi" bildiğimizi vurgular.

Cevap: E

3. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 ön bilgilerle bağlantı kurma (ana düşünce) · orta)

Yazar, pazarcı sözlerinin söyleyeninin bilinmemesi, ağızdan ağza dolaşırken değişmesi ve ritmiyle akılda kalması gibi özelliklerini sıralayıp bunların sözlü edebiyat geleneğinin bugün de sürdüğünü gösterdiğini vurgular. "Yazıya geçirilmeyen ürünlerin ortadan kalktığı" yargısı, sözlerin haftadan haftaya yenilenmesine dayanan yanlış bir genellemedir; metin tam tersine geleneğin yaşadığını söyler.

Cevap: D

4. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.3 çıkarım: ana düşünceyi belirleme · orta) Yazı, sayfa çeviricinin eseri piyanist kadar iyi izlemesi gerektiğini ve iyi çeviricinin ancak bir aksilikte hatırlandığını anlatır; yani başarısı görünmez bir uyumda yatar. İşin kolay olduğu yalnızca dışarıdan öyle göründüğü için söylenir, yazar bu yargıyı hemen çürütür.

Cevap: E

5. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.4 ana düşünceyi belirler · orta) Denemede aynı kırk şiir başka sırayla dizilse kitabın söylediğinin değişeceği, baştan sona okuyanın şiirlerin arasında yazılmamış bir şiir daha bulacağı vurgulanır; ana düşünce sıralamanın yeni bir anlam kurmasıdır. Boş sayfa ile ilgili seçenek hem bir ayrıntıya dayanır hem de metindeki "soluk almaya izin verir" yargısını ters çevirir.

Cevap: C

6. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (ana düşünce) · kolay) Eleştirmen, sonu öğrenip merakı yatışınca kamera, mekân ve müzik gibi yapım tercihlerini görebildiğini söyler; yanıtın özü, yapım inceliklerinin ancak olay merakı dindikten sonra görülebileceğidir. Etkinin çoğu zaman sürprizden geldiğini fark ettiğini söylediği için etkinin sahnenin kendi niteliğinden doğduğu yargısı metinle çelişir.

Cevap: A

7. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · orta) Yazı, ilk gecenin oyunun henüz oturmadığı bir akşam olduğunu, sahne yapıtının her temsilde yeniden kurulduğunu belirterek eleştirmenin oyunu sonraki temsillerde de izlemesini önerir. Davetlilerden ve gerginlikten söz edilmesi, ilk gecenin neden yanıltıcı olduğunu açıklayan bir ayrıntıdır; ana düşünce değildir.

Cevap: B

8. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · orta) Metin, prizma yerinden alındığı hâlde araştırmacıların ışınları görmeyi sürdürdüğünü anlatır ve bunu sahtekârlığa değil, ne göreceğini önceden bilen gözlere bağlar. Son cümle sahtekârlığı açıkça dışladığı için Blondlot'nun bilerek yanılttığı yorumu yanlıştır; pek çok araştırmacının ışınları gördüğünü bildirmesi de çok sayıda doğrulamanın kesinlik sağlamadığını gösterir.

Cevap: E

Paragrafta Ana Düşünce

Test 5 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · zor) Yazar, eğitimin uzmanın bakışını biçimlendirdiğini kabul ediyor, ama eğitilen öğrencinin de aynı damarı görmesi ve uzmanların aynı sonuca varmasıyla gözlemin dünyaya bağlı kaldığını vurguluyor. Herkesin yalnızca beklentisine uyanı gördüğü yargısı, yazarın "bu, herkesin istediğini gördüğü anlamına gelmez" diyerek reddettiği görüştür.

Cevap: D

2. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · zor) Romancı, olaysız geçen otuz yılı kısaca geçtiğini, hayatın yönünü değiştiren yedi dakikayı ise okur da yaşasın diye uzun anlattığını söylüyor; anlatılış uzunluğunu anın kahramandaki ağırlığına bağlıyor. "Kısa olaylar her zaman daha önemlidir" yargısı aşırı genellemedir; romancı süreyi

değil, anın kahraman için taşıdığı önemi ölçü alır.

Cevap: A

3. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 çıkarım yapar · kolay) Metin, cezanın velilerin mahcubiyet duygusunu ortadan kaldırıp gecikmeyi artırdığını ve son cümlede bir davranışa fiyat biçmenin onu ayakta tutan başka bir güdüyü yok edebileceğini söyler. Cezanın kaldırılmasıyla davranışın düzeleceği yargısı metne ters düşer, çünkü ceza kaldırıldığında gecikmeler eski düzeyine inmemiştir.

Cevap: A

4. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Konuk, en çok uğraştıranın herkesin bildiği ve sık kullanılan sözcükler olduğunu, bunların tanımlanmasının hem anlam çokluğu hem de tanımın döngüye girmesi yüzünden güç olduğunu anlatır. “Barometre” örneği nadir sözcüklerin kolay tanımlandığını göstermek için verilmiştir; bu yüzden ilk cümle yanıtın tersidir.

Cevap: B

5. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Metin, bir sesi ya da sözcüğü doğru veya yanlış yapanın ardından gelenler olduğunu, hatanın bir son değil yanıtlanacak bir soru olduğunu söyler. Dinleyicinin sesi yalnız o anki etkisiyle değerlendirdiği düşüncesi metnin tersidir; metne göre sonra gelen önce geleni yeniden anlamlandırır.

Cevap: A

6. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Yazar, kolaylık uğruna önerilen sözcükleri seçtikçe iletilerinin başkalarınınkine benzediğini ve her dokunuşta sesinden bir parçayı çoğunluğa devrettiğini anlatır. Hız artışı metinde kabul edilir, ama yalnızca bedelin karşısına konan bir ayrıntıdır; yazının vardığı yargı kişisel sesin silikleşmesidir.

Cevap: B

7. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · orta) Elif, odaların iç içe geçtiği konaktan ve koridorlu dairelerden yola çıkarak yapıların insanlara neyi ihtiyaç sayacaklarını da öğrettiği sonucuna varır. Koridorun yalnızlık isteğinin tek nedeni olduğu yargısı aşırı genellemedir; anıda geçmişteki insanlar için de yalnızca “belki” denerek bir olasılık dile getirilir.

Cevap: B

8. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 çıkarım yapar · zor) Paragraf, yöre ağzının taşıdığı bilginin Türkçeye aktarılamadığını ve çevirmenlerin bu yüzden yalnızca kişinin farklı konuştuğunu duyuran bir konuşma kurduğunu anlatır; son cümle de yer bilgisinin yitip mesafenin korunduğunu söyleyerek bu düşünceyi bağlar. Çevirmenlerin ağzı ölçünlü dile aktardığı yorumu yanlıştır, çünkü kurulan konuşma ölçünlü dilden bilerek uzaklaşır.

Cevap: C

Paragrafta Yazılış Amacı

Test 6 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 tahmin ve çıkarım (yazılış amacı) · kolay) Yazar, öğle saatindeki kalabalık ziyaretle sisli bir sabahta yaptığı ikinci ziyareti karşılaştırır ve yazıyı okura “sisin saatine göre gidin” önerisiyle bitirir; amacı köprüyü sakin sabah saatlerinde görmeyi önermektir. Otobüslerden ve kalabalıktan söz edilmesi bir karşılaştırma zemini kurar; metinde bunların çevreye verdiği zarara ilişkin bir eleştiri yoktur.

Cevap: B

2. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 yazılış amacını belirleme · kolay) Umut, çizimde ıhlamurun yerine bisiklet park yeri konduğunu belirtip park yerinin boş çim alana kaydırılmasını önerir ve imzaları ekler; amacı ağa-

cın korunması için düzenlemenin değiştirilmesini istemektir. Teşekkür cümleleri e-postanın açılışında ve kapanışında yer alan nezaket ifadeleridir, yazılış amacını oluşturmaz.

Cevap: A

3. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 2.2.2 tahmin eder: metnin yazılış amacını belirleme · kolay) Antrenör, çocukların ilk aylarda neden yalnız birkaç taşla oynadığını gerekçeleriyle anlatır; bu, velilerin şaşırabileceği bir yöntemi onlara açıklama amacı taşır. Ezber yapan çocuğun "ezberi bitince durduğu" söylense de her durumda yenileceği gibi bir kanıtlama yazının amacı değildir.

Cevap: A

4. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 2.2.2 tahmin eder: yazılış amacını ve örtük iletiyi belirleme · orta) Mektup övgüyle başlar, ama Sümela'ya trenle gidilemeyeceğini sezdiren soru ve "ikinci baskıdan önce bir göz atarsın" önerisi, öğretmenin asıl kaygısının bu yanlışı kırmadan bildirmek olduğunu gösterir. Bu yüzden mektubun yalnızca kutlama amacı taşıdığı söylenemez.

Cevap: E

5. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (yazma amacı) · kolay) E-postanın merkezinde ayın son cumartesisi salonun kullanılması için izin isteği vardır; sınıfın erken kapanması bu isteğin gerekçesi, okurları davet önerisi ise isteği güçlendirmek için sunulan bir kolaylıktır. Temizlik saatlerini yetkililere bildirme seçeneği, gerekçe olarak geçen bir ayrıntıyı asıl amaç sanır.

Cevap: A

6. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 çıkarım · kolay) Şiir "Ey ahali" seslenişiyle halka döner; mektep, gazete, kanun, hak ve hürriyet sözleriyle okuru bilgisizlikten kurtulmaya ve hukuka dayalı bir düzeni benimsemeye çağırır. Bu, toplum için sanat anlayışının öğretici amacıdır; bireysel hüznü sezdirme amacı şiirde bulunmaz.

Cevap: B

7. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (yazılış amacı) · kolay) E-postanın bütün bilgileri (konu, tarih, saat, yer, ulaşım) şairin öğrencilerle ahenk üzerine söyleşi yapmayı kabul etmesine yöneliktir. Afişten söz edilse de afiş için onay istenmez; afiş, şairin davete vereceği yanıta bağlı bir sonraki adımdır.

Cevap: D

Paragrafta Yazılış Amacı

Test 7 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 çıkarım · orta) Ece, sayfada ozan adına dayanak gösterilmediğini ve bir dörtlüğün derlemelerle örtüşmediğini belirterek bir kaynak varsa eklenmesini, yoksa bilgilerin gözden geçirilmesini rica ediyor. Ozanın kim olduğunu öğrenmek ise e-postadaki tek bir olasılığa dayanır; Ece'nin asıl derdi bilginin doğrulanmasıdır.

Cevap: E

2. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (yazılış amacı) · orta) Dilekçenin son cümlesinde kitabenin uzmanlarca zarar verilmeden temizlenmesi ve yeniden afiş asılmasını önleyecek bir levha konması istenir; öteki cümleler bu isteğin gerekçesidir. Afişlerden yakınılsa da afişi asanların bulunması ya da cezalandırılması istenmez; istek, kitabenin kurtarılması ve korunmasıyla sınırlıdır.

Cevap: C

3. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 çıkarım yapar · kolay) Yazı, fotoğrafla birlikte görünmeyen konum kaydının da gittiğini, bu yüzden bir paylaşımın ev adresini ele verebileceğini anlatarak okuru dikkatli olmaya çağırır. Üstverinin arşivde kolaylık sağlama-

sı yalnızca kaydın neden tutulduğunu açıklayan bir ayrıntıdır; yazıda ne ilan sitelerinin adı ne de ayar adımları verilir.

Cevap: A

4. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 tahmin eder · orta) Konuşma kentin yerini, adının anlamını ve kurtarma kazısını kısaca tanıtır, belgeselin neyi anlatacağını duyurur ve sonunda izleyiciye düşündürücü bir soru yöneltir. Kazıda çalışanların tanıklığı belgeselin ilerleyen bölümlerine bırakılmıştır; açılış konuşması bu tanıklıkları aktarmaz, yalnızca haber verir.

Cevap: D

5. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Metin yazıtların yalnızca tarih kaydı olarak okunmasına karşı çıkar ve son cümlede ziyaretçilerden fotoğraflarda halkına seslenen bir hükümdarın sesini duymalarını ister. Yazıtların çözülüşü tek cümleyle anılan bir bilgidir; metnin amacı bu süreci açıklamak değildir.

Cevap: E

6. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Mektup yüzük sahnesini överek ve bir sonraki hikâyeyi beklediğini söyleyerek Nil'i yüreklendirir; son paragraftaki açıklamaların yüzüğün zaten söylediğini yinelediğini belirterek de okura güvenmesini ister. Yazar ilk okuyuşta yanlış aradığını söyler, ama hiçbir yazım yanlışını göstermez; mektubun amacı dil denetimi değildir.

Cevap: B

Paragrafta Hedef Okur

Test 8 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 çıkarım (hedef okur) · kolay) Duyuru "sen" diye seslendiği kişiye anlaşılır okumanın yeterli olduğunu söyler, kayıt sürecini anlatır ve haftada bir saat ayırabilecek, on beş yaşını doldurmuş kişileri bilgi masasına çağırır; yani hedef okur gönüllü seslendirici adaylarıdır. Görme yetersizliği olan okurlar duyuruda çalışmanın yararlanıcıları olarak anılır; duyuru onlara seslenmez.

Cevap: A

2. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 2.2.3 çıkarım: metnin hedef okurunu belirleme · orta) Metin, evdeki kitapları getirmeden önce nelere dikkat edileceğini, hangi kitapların kabul edilmediğini ve bağışlanan kitapların nereye gittiğini anlatır; bu bilgiler kitap bağışlamayı düşünenlere yöneliktir. Köy okulları yalnızca kitapların gönderileceği yer olarak anılır, metin onlara seslenmez.

Cevap: D

3. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (hedef okur) · orta) Yazı okul kütüphanesinin sitesinde yayımlanır; "teneffüste ya da servis yolunda" okumak isteyen, kalın romanlardan çekinenlere seslenir ve kitabın rafını, ödünç süresini bildirir. Yazar adayları seçeneği, yazıdaki dil ve öykü yapısı değerlendirmelerinden yola çıkan akla yatkın ama metinde dayanağı olmayan bir okur kitlesidir.

Cevap: E

4. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 çıkarım · kolay) Metin "çocuğunuz", "uyku saatinde", "ertesi akşam" gibi ifadelerle evde çocuğuna masal okuyan yetişkine seslenir ve ona okumaktan anlatmaya geçmeyi önerir. Masalcılardan yalnızca örnek olarak söz edildiği için metnin usta anlatıcılara yazıldığı söylenemez.

Cevap: E

5. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (hedef okur) · kolay) Duyuruda çocuklardan "küçüklerimiz", "çocuklar" diye üçüncü kişi olarak söz edilir; bekleme yeri, kayıt ve erken gelme gibi bilgiler çocuğunu getirecek yetişkinlere yöneliktir. Etkinlik ço-

cuklar için düzenlense de duyurunun seslendiği kişiler onlar değildir ve çocukların kendi başına geleceğine dair bir bilgi yoktur.

Cevap: D

6. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 çıkarım · orta) Metin "önünüzdeki vitrine eğilin", "sağınızdaki ekrana dokunursanız" gibi yönlendirmelerle dinleyenin o anda salonda, eserin karşısında olduğunu varsayıyor; cönkü de terimi bilmeyen birine açıklar gibi tanıtıyor. İnternetten okuyan biri vitrine eğilemeyeceği ve ekrana dokunamayacağı için bu seçenek metindeki yönlendirmelerle bağdaşmaz.

Cevap: C

7. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 çıkarım yapar · kolay) Metin okura "sen" diye seslenir, halıyı kişileştiren bir soruyla başlar, tekniği kardeşlik benzetmesiyle yalınlaştırır ve okuru dokunup kesmeye, arkadaşıyla desen değiştirmeye çağırır; bunlar çocuk ziyaretçilere yönelik seçimlerdir. Teknik ayrıntı az ve sade tutulduğu için metin desenleri araştıran uzmanlara seslenmez.

Cevap: C

8. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) E-postada okura "her birinize bir arkadaş eşleştireceğiz", "ödevlerinizden vakit buldukça yazmanız yeter" denir ve öğretmenlerden "öğretmenleriniz" diye üçüncü kişi olarak söz edilir; bu ipuçları okurun eş okulun öğrencileri olduğunu gösterir. Öğretmenler projeyi onaylayan kişiler olarak anılır, ama e-posta onlara seslenmez.

Cevap: A

Paragrafta Yazarın Tutumu

Test 9 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 çıkarım (metin-yazar ilişkisi) · orta) Sanatçı, el yapımı çinideki küçük sapmaların gözü desende dolaştırdığını söyleyerek ona değer verir; ancak "Mutlaka el yapımı alın." demeyip alıcının bütçesine göre seçmesini önerir. "Eşit sayan tarafsız tutum" yalnızca "Uzaktan bakınca hiçbir fark yok" cümlesine dayanır; sanatçı hemen ardından makine baskısının gözü "tutmadığını" belirtir.

Cevap: C

2. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.2 çıkarım (yazarın tutumu) · orta) Ozan, şairin gözden kaçan ayrıntıları yakalayan imgelerini kitabın en güçlü yanı sayar; ikinci yarıda aynı imgelerin tekrarlanmasını ise eksiklik olarak görür ve ikinci kitabı merakla beklediğini söyler. Tekdüzelik eleştirisi yalnızca kitabın ikinci yarısına yöneliktir; ilk yarıdaki imgeler övüldüğü için bütünüyle olumsuz bir tutumdan söz edilemez.

Cevap: B

3. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 2.2.6 tepki verir: yazarın tutumunu belirleme · orta) Tuna, oyuncunun duraklara saygısını ve kalabalığı tek sesle canlandırmasını över; dalga seslerini ise denizi zaten cümlelerde duyduğu gerekçesiyle gereksiz bulur. Başlangıçtaki korkusu ilk hikâyede boşa çıktığı için önyargısını koruduğu söylenemez.

Cevap: E

4. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.2 2.2.6 tepki verir: yazarın tutumunu belirleme · orta) Yazar park sorununun varlığını kendi deneyimiyle kabul eder, binanın yıkılmasına karşı çıkar ve arka arsanın otopark, binanın kültür merkezi olmasını önerir. Park yeri sorununu inkâr etmediği için onu önemsiz bulduğu söylenemez.

Cevap: B

5. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (yazarın tutumu) · orta) Yazar, rehber yazarının yalan söylemediğini kabul eder; ama ısız koyu kitaba yazmanın onu kalabalığa açtığını "yerliler gerçekten de oradaydı" gibi alaycı ayrıntılarla gösterir. Yanlış bilgi verildiği için kınama tutumu, me-

tindeki “tek bir cümlede bile yalan söylememişti” yargısıyla çelişir.

Cevap: B

6. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · orta) Yazar, tahminle doldurulan anlatının akıcı olduğunu kabul eder ama okurun bir şey eksilmediğini sanmasına yol açtığını, boşluğu gösteren yazarın ise güvenilir bir kitap sunduğunu söyler; bu, eleştirel bir tutumdur. Tahminlerin yanlış çıktığına dair bir kanıt sunulmadığı için yazarın onları suçladığı söylenemez.

Cevap: D

7. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · orta) Öğrenci, sert ritimlerin beytin soluğunu ezdiği bölümleri eleştirir, ama sese alan bırakan yorumun gençleri susturduğunu takdirle anlatır ve sorunun yeni çalgılarda değil, gazelin soluğunu dinlememekte olduğunu söyler. Elektronik çalgıları gazele yabancı bulan tutum yanlıştır; yazar “Sorun yeni çalgılar değil” diyerek çalgıyı değil, ritmin dayatılmasını eleştirir.

Cevap: E

Paragrafta Yazarın Tutumu

Test 10 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar (yazarın tutumu) · orta) Yazar, soru işaretini iddianın sorumluluğunu üstlenmemenin yolu olarak görür ve okurun iddiayı kanıtsız biçimde benimsediğini söyleyerek bu başlıkları eleştirir. Okurun soruyu değil iddiayı hatırladığı belirtildiği için başlıkların zararsız bulunduğu yargısı metne ters düşer; ceza önerisi ise metinde yoktur.

Cevap: C

2. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · zor) Yazar, biçimdeki çekingenliği ve kimi şiirlerin kuru söylev gibi okunmasını kabul ediyor, ama yeni içeriği geniş okura taşımalarını ve sonraki kuşaklara zemin hazırlamalarını önemsiyor. Yeniliği yalnızca biçimde arayan bakış, yazarın “yanlış değil, ama eksik” dediği öğrenci yargısıdır; yazar duvarları yıkmadan odaların işlevini değiştirmeyi de yenilik sayar.

Cevap: D

3. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar (yazarın tutumu) · zor) Yazar, kahramanların içe kapanmasını sansür döneminde açıkça yazılamayanın izi sayarak karamsarlığı anlayışla karşılar; ama aynı kırılgan genç tipinin romandan romana yinelenmesini dönemin koşullarının açıklayamadığı bir kusur olarak görür. Öteki eksiklerin de baskı ortamına yorulduğu yargısı yanlıştır; yazar son cümlede koşulların tekdüzeliği açıklamaya yetmediğini açıkça söyler.

Cevap: D

4. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Nehir ilk dakikalarda içinin daraldığını, sonra yanıldığını söyler ve dekorun oyunculara emanet edilmesini över; ama oyunculuk gevşeyince boşluğun gerçekten boşluk olduğunu, tiradın sarktığını da belirtir. Uzun tiradın sarktığını söylediği için oyunu kusursuz bulduğu düşünülemez.

Cevap: A

5. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Yazar, notlarına sahnede gördüklerini yazdığını, vardığı yargının doğru olup olmadığını anlamak için ise karanlık salonda duyduklarına döndüğünü söyler; seyirci tepkisi onun için kendi izlenimini denetleyen bir dayanaktır. Seyircinin tek ölçüt sayıldığı yorumu aşırıdır, çünkü yazar kendi gözlemini bırakmaz; ayrıca sıkılmış ve dikkat kesilmiş seyircinin sessizliklerini ayırt ettiği için her sessizliği beğeni saymaz.

Cevap: C

6. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · zor) Yazar söylemenin gereksiz kaygıya, susmanın ise hastalığın gözden kaçmasına yol açabileceğini dengeli biçimde ortaya koyar ve etik kurulların kararı o âna bırakmayan, baştan kararlaştırılmış çözümünü benimser. Kararın araştırmacının o anki vicdanına bırakılması tam da yazarın aktardığı çözümün dışladığı yoldur.

Cevap: B

7. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar · zor) Anlatıcı, gübrenin bağlara etkisi için "belki" ve "kesin olarak söylemek zor" der; süslemelerin amacını kaynaklara dayandırır ve doğrulayan bir belge bulamadığını belirtir; böylece kesin bilgiyle tahmini ayırır. Kanısını kesin bir dille dayatan bir tutum yoktur; tersine, bilmediğini açıkça söyler.

Cevap: C

Paragrafta Açık ve Örtük İleti

Test 11 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 çıkarım · orta) Metin, sansürün çıkardığı yazının yerindeki boş sütunun okura orada bir şey söylenmek istendiğini sezdirdiğini ve yazının kendisinden çok konuşulduğunu anlatıyor; buradan susturulan sözün boşluk yoluyla yine ulaştığı iletisi çıkar. Baskı saatiyle ilgili yargı, metindeki bir ayrıntıyı asıl ileti sanmaktır.

Cevap: B

2. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 açık ve örtük iletiyi belirleme · orta) "Gömeceksin ama boğmayacaksın" ve "yan yana konuşacak" sözleri mecazlıdır; sedefin ağaca yerleştirilirken onu bastırmaması, iki malzemenin birbirini tamamlayarak uyum içinde görünmesi gerektiğini anlatır. Parçaların eğeyle inceltilmesi metinde açıkça verilen bir iş aşamasıdır; ustanın sözündeki örtük ileti değildir.

Cevap: B

3. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.2 açık ve örtük iletiyi belirler · orta) Şair, çalışmadığını bildiği saati dedesinin yaptığı gibi kurar ve bu sırada dedesinin ellerini kendi ellerinde hisseder; şiir, sevilen birinin alışkanlığını sürdürmenin onu yaşatmak olduğunu sezdirir. Zamanın değeriyle ilgili yargı akla yatkın olsa da şiirin odağı zaman değil, dedeyle süren bağdır.

Cevap: C

4. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.2 açık ve örtük iletiyi belirler · orta) Nil ile Ebru bir ay boyunca konuşmadıkları hâlde biri ötekinin kalemini açmış, öteki cetvel bırakıp yedek kalem uzatmıştır; bu davranışlar dostluğun sözsüz biçimde sürdüğünü sezdirir. Anlaşmazlığı bir büyük çözmez; iki arkadaş kendi aralarında, gülerek barışır.

Cevap: B

5. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.2 açık ve örtük iletiyi belirler · orta) Şiir açıkça yıllarca kuruyan fidanların dedenin ölümünden sonra yeşermesini anlatır; torunun suyla birlikte dedenin sabrını da taşıması, emeğin kişiden sonra sürüp başkasına geçtiğini sezdirir. Toprağa fidan dikmenin boşa çaba olduğu düşüncesi şiirin değil, şiirde yanılan komşuların görüşüdür.

Cevap: A

6. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 çıkarım (örtük ileti) · zor) Dedenin bir dakikalık arızaya "bir hafta" demesi, çocuğa her gün yeni bir iş vermesi ve "Çırak bir haftalık." sözü, tamiri bilerek uzatıp çocuğa zanaat öğrettiğini sezdirir; anlatıcının "yalnızca bir teli kopmamış mıydı?" sorusu da arızanın küçüklüğünü bildiğini gösterir. Radyonun yedinci gün çaldığı söylense de onu çocuğun tek başına onardığına ilişkin bir bilgi yoktur.

Cevap: C

7. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 çıkarım · orta) Yuvadan uçan yavrular ve “Sen de bir gün gidersen” dizesi, babanın gidişini çocuğun ileride evden ayrılışına bağlar; bu kaygı açıkça söylenmez, imgelerle sezdirilir. Güzel düş dileği ise “Düşüne gül yağsın” dizesinde doğrudan söylendiği için örtük değil açık iletidir.

Cevap: A

8. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 çıkarım · orta) Rüzgârgülü rüzgâra ilk döndüğü için rüzgârı kendisinin yönettiğini sanır; söküldüğü gün her şeyin aynı sürmesi bu övüncün boş olduğunu gösterir. Bacanın susup sonunda konuşması fablın bir ayrıntısıdır; sessiz kalanların her zaman daha çok bildiği gibi bir genelleme fabldan çıkmaz.

Cevap: B

9. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 çıkarım · orta) Çakı artık yalnızca kalem açmaya yarar; ama dedenin paylaşma alışkanlığı, Duru’nun kardeşine büyük dilimi farkında olmadan uzatmasıyla yeniden ortaya çıkar. Yazı bunu açıkça söylemez, babanın gülümsemesiyle sezdirir; babanın soru sorması ise iletinin değil anlatının bir ayrıntısıdır.

Cevap: B

10. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.2 açık ve örtük iletiyi belirler · kolay) Oyun, oyuncunun bir an geciken parmağını ya da erken bastığı tuşu fark ettirmeden bağışlar ve oyuncu başarıyı kendine yazar; metin bu örneklerle iyi tasarımın kullanıcının kusurunu sessizce telafi ettiğini sezdirir. Tasarımcılar bu payı hata olarak bırakmamış, bilerek eklemiştir; bu yüzden hataları düzeltmeden bıraktıkları söylenemez.

Cevap: C

Paragrafta Açık ve Örtük İleti

Test 12 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 çıkarım · orta) Kurbağa yıllardır orada bağırdığı için arkın kendisine ait olduğunu sanıyor ve sesini yükselterek bülbülü kaçırıyor, ama sonunda kimse onu dinlemiyor, herkes boş kalan dala bakıyor; bu, öncelik ya da gürültünün sevgi kazandırmadığını sezdirir. “Güzel ses her engeli aşar” yargısı yanlıştır; bülbül direnmeyi bırakıp gitmiştir.

Cevap: C

2. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 çıkarım · orta) Defterdeki ölçüler, anneannesinin yanında hamuru elleriyle tanımış olan torun için anlam kazanıyor (I); börek tam olmasa da annenin ilk lokmada gözlerini kapaması, aktarılan becerinin bir özlemi ve sevgiyi de taşıdığını sezdiriyor (III). Öyküde tariflerin bugünkü ölçülere çevrilmesi gerektiği söylenmez; annenin birebir uygulaması da sorunu çözmemiştir, bu yüzden II’ye ulaşılamaz.

Cevap: D

3. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (açık ve örtük ileti) · orta) Kaplumbağa, saksağana inandıkları için değil, kara bulutları ve bulanan ırmağı gördükleri için kaçtıklarını söyler; porsuğun her akşam göğe bakmaya başlaması da uyarıyı işaretlerle sınamak gerektiğini sezdirir. Hayvanlar uyarıya körü körüne uymamıştır; porsuk da saksağanı dinlemeyi bırakmadığı için III’teki ileti fabla ters düşer.

Cevap: B

4. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (açık ve örtük ileti) · zor) Konaklar ışıkla doluyken yoksul odada yalnız titrek bir kandil yanması, okumaya çalışan çocuğun penceresinden bir gün sabahın girmesi dileğiyle birleşince ışık, herkesin ulaşması gereken bilgi ve aydınlanmayı simge-

ler. Şiirde kanunun beyi ve çobanı eşit tutması istenir; kanunların yalnız yoksulları koruması değil, herkese eşit davranması dile getirilmektedir.

Cevap: E

5. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Hacivat dilin arıtılmasını ve güzelleştirilmesini anlatırken öyle ağır bir dil kullanır ki Karagöz hiçbir şey anlamaz; son söz bu çelişkiyi açığa vurarak süslü ama anlaşılmaz sözün iletişimi kopardığını sezdirir. Yanlış anlamaların konuşmayı eğlenceli kılması muhaverenin açık, yüzeydeki düzeyidir; afişe yazılması istenen düşündürücü ileti değildir.

Cevap: B

6. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Toplantının tek gündemi asansördür; ama herkes paspas, park yeri ve kedi gibi kendi küçük derdini anlatır, sonunda asansörü konuşmak için yeni bir toplantı yapılmasına oybirliğiyle karar verilir. Yöneticinin toplantıyı kendi isteğine göre yönettiği yorumu yanlıştır; Sabri Bey konuşmayı defalarca asansöre çekmeye çalışır.

Cevap: A

7. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 çıkarım yapar · zor) Hüsnü'nün "Bilet bir kâğıttı, soru bir selam." sözü, bilet satmayı yolcuyla kurulan küçük bir bağ olarak gördüğünü sezdirir; Nur'un "Bana nereye gittiğimi sormadınız ama." sözü de bu ilgiyi kendisinin de beklediğini gösterir. Müzikten sonra Nur'un sesi yumuşadığı için müziğin onun acelesini artırdığı söylenemez.

Cevap: D

8. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 çıkarım yapar · zor) Cemile, oğlunun gidişine dair duygusunu söylemek yerine koliyi defalarca bağlayarak gösterir; Ferit'in "Hepsini taşırım." sözü de annesinin hazırladıklarını ve onlara yüklenen sevgiyi kabul ettiğini sezdirir. Cemile'nin reçel sorusu, oğlunun gideceği yerde reçel bulunamamasıyla değil, kendi ağaçlarının vişnesiyle ilgilidir; bu yüzden üçüncü açıklama düz bir okumadır.

Cevap: C

9. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · zor) Anlatıcı saati onarmaz ama babasının akşam ritüelini aynen sürdürür ve saati çekmeceye değil masanın ortasına koyar; bu davranışlar, babasının yokluğunu bu sessiz alışkanlık içinde yaşattığını sezdirir. Saatçiye öfke ya da oğulla ilgili pişmanlık metinde hiçbir ipucuyla desteklenmez; dakiklik yorumu ise örtük iletiyi gündelik bir ayrıntıyla karıştırır.

Cevap: A

Paragrafta Çıkarım

Test 13 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · kolay) Çizer metni üç kez okuduğunu, metinde olmayan serçeyi eklediğini, okurlarının serçeyi sorduğunu ve resmin metni tekrarlamaması gerektiğini söyler. Yazarla birlikte çalıştığına dair ise söyleşide hiçbir bilgi yoktur.

Cevap: C

2. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · kolay) Metin ayrıntıların bilerek atıldığını ve bu sayede simgelerin bir bakışta seçildiğini, simgelerin de konuklarla ev sahiplerinin birbirinin dilini bilmemesi yüzünden tasarlandığını anlatır. Sonraki olimpiyatlar dizgeyi kendi çizgileriyle yeniden yorumladığı için üçüncü yargı metne terstir.

Cevap: C

3. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 çıkarım · orta) Metinde aynı geçitte sabah iki, akşam dört sıra oluşabileceği ve kalabalık çok sıkıştığında düzenin bozulduğu belirtildiği için I ve III'e ulaşılır. II'deki "önceden yapılmış anlaşma" ise metindeki "kimse yön

vermediği hâlde" ve "karmaşık bir plana gerek yoktur" ifadeleriyle çelişir.

Cevap: D

4. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · kolay) Resimci kuşu başta bilerek koymadığını, elinin alışkanlıkla çizdiğini, bir öğrencinin fark etmesinden sonra bilinçli olarak eklediğini söyler; kuşun ilk kitaptan beri bilinçli bir tercih olduğu yargısı bu yüzden metne ters düşer. Öğrencinin gözleminin sonraki kitapları etkilediği ise "O günden sonra kuşu her kitaba bilerek koyuyorum." sözünden çıkarılır.

Cevap: C

5. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 çıkarım · orta) Kartta hasarın biriktiği ve salon karartılınca geri alınamadığı, müzecilerin kumaşın yıllık toplam ışığını hesapladığı ve bazı vitrinlerde ışığın yalnızca ziyaretçi yaklaşınca yandığı belirtildiğinden I ve III'e ulaşılır. II'ye ulaşılamaz, çünkü ışığın renkleri bozmanın yanında lifleri de gevrekleştirdiği söylenmiştir.

Cevap: D

6. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 çıkarım · orta) Anlatıcı, annesinin kamera karşısına geçmeden hırkasını çıkararak evdeki soğuğu ağabeyinden gizlediğini fark etmiş; ertesi hafta kendi hırkasını da ondan önce çıkarıp saklayarak bu çabaya katılmıştır. Hırkayı saklaması üşüdüğünü annesinden gizlemek için değildir, çünkü annesi de aynı soğuğu yaşamaktadır; gizlenen kişi ekrandaki ağabeydir.

Cevap: A

7. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · orta) Yazarın kimseyle alay etmeyip yalnız kendi beceriksizliklerine güldüğü metinde açıkça anlatılır. Espriyi açıklamanın onu öldürdüğünü düşündüğü için ikinci yargı metne terstir; eleştirilere karşın siyasete girmeyip kendini savunduğu için üçüncü yargıya da ulaşılamaz.

Cevap: A

8. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · orta) Oya levhalara yıllarca bakmadığını, arkadaşının evini ararken ilk kez dikkat ettiğini söyler; tek ve çift numaraların hangi yakada ve hangi yönde yürüneceğini gösterdiğini de anlatır. 14/A ve 14/B ise bölünen bahçeye sonradan yapılan evlerdir; bu yüzden en eski yapılar oldukları söylenemez.

Cevap: C

9. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · orta) Kartta parşömenin pahalılığı yüzünden sayfaların kazınıp yeniden kullanıldığı ve kayıp sanılan bir yapıtın dua kitabının altından çıkarıldığı anlatılır; ilk iki yargıya bu bilgilerle ulaşılır. Eski yazının ancak morötesi gibi farklı ışıklarla okunabildiği belirtildiği için üçüncü yargı metinle çelişir.

Cevap: C

10. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · zor) Şefin, tabeladaki adın ve sobanın değiştiği söylendiği için istasyondaki değişikliklere; kadının yirmi yıl önce bu kasabadan ayrıldığı belirtildiği için de onun kasabayla eski bir bağı olduğuna ulaşılır. "Kimse ondan bunu istememişti." cümlesi, saatin bir görev olarak ayarlandığını söyleyen ilk yargıyı çürütür.

Cevap: E

11. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.2 çıkarım · zor) Metne göre "taşındı" diyen kişi olayı çoğu kez kendi gözüyle görmüştür; İngilizce konuşan biri de bilginin kaynağını bildiren sözleri eklemezse cümlesi eksik sayılmaz, bu yüzden I ve II'ye ulaşılır. III'e ulaşılamaz, çünkü "-miş" yalnızca duyulan olaylar için değil, boş pencere ve sökülmüş zil örneğindeki gibi ipuçlarından çıkarılan olaylar için de kullanılır.

Cevap: C

Paragrafta Çıkarım

Test 14 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 çıkarım · kolay) Açıklamada balkonların çizimlerde açık göründüğü, camla sonradan kapatıldığı söyleniyor; cam bölmelerin ilk çizimlerde de bulunduğu yargısı metinle çelişir. Komşularla temasın azalabileceği ise camın sokakla "gevşek bağı" incelttiği cümlesinden çıkarılabilir.

Cevap: A

2. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 çıkarım · orta) Yazı, mahkemeye yansımayan pek çok işin deftere girmediğini söyler; ancak kadıların az dava gördüğüne ilişkin bir bilgi vermez, tersine sicillere çok sayıda davanın işlendiğini belirtir. Kayıtların kâtibin kalıplaşmış diliyle tutulduğu ise yazıda açıkça söylendiği için ulaşılabilir bir yargıdır.

Cevap: E

3. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 çıkarım · orta) Kötü adamın pişmanlığını Usta'nın kendisinin eklediği belirtildiği için I, ertesi hafta en çok perdede oynamamış yarım saatin konuşulmasından da III çıkarılır. Makaranın bulunup bulunmadığına hiç değinilmediğinden II'ye ulaşılamaz.

Cevap: D

4. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · orta) Fotoğrafçının herkes onu unuttuğunda deklanşöre basması I'i, fotoğrafların altına yer ve tarih yazdırmayıp bakanın görüntüyü kendi gözüyle karşılamasını istemesi III'ü doğrular. Karanlık odada kırpma yapmadığı, kareyi çekerken kuramadığı fotoğrafı yok saydığı belirtildiği için II metinle çelişir.

Cevap: D

5. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 çıkarım · orta) Okurun aynı kitapta, yazarın kimliği öğrenilince daha önce görmediği ustalığı keşfetmesi I'i; kimlik ortaya çıkınca satışların artması II'yi; kimi yazarların bu yükten kurtulmak için takma ad kullanması da III'ü doğrular. Üç yargı da metindeki ayrı cümlelere dayandığından hepsine ulaşılabilir.

Cevap: E

6. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · orta) Beylerin "sakalı bitmemiş bir oğlanın" sözüyle at sürmek istememesi Toygar'ın yaşı yüzünden küçümsendiğini, Dede'nin öğüdüyle geçitte bekleyip başarması da bu öğüdün başarıdaki payını gösterir. Beyler hemen saldırmayı önermiş, Toygar ise beklemeyi seçmiştir; bu yüzden II'ye ulaşılamaz.

Cevap: D

7. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · orta) Kulağına takılan ifadeyi anlamca kusursuz olsa bile değiştirmesi I'i, ödüllü romanlar önerilmesine karşın adı duyulmamış yazarları seçmesi III'ü doğrular. Çevirmen dipnottan hoşlanmaz, kültür ögelerini anlatımın içinde sezdirmeyi yeğler; bu yüzden II'ye ulaşılamaz.

Cevap: D

8. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 çıkarım · zor) Öğretmenin şehir ayakkabılarını kaldırıp çarık alması mesafeyi azaltma çabasını, boş sınıfa karşın pencereye bırakılan yumurta sepeti de çekingenliğin yanında bir yakınlık işaretini düşündürür. Kadının okuyup şehre giden ve dönmeyen gençten söz etmesi öğretmenin de bir gün gideceğinden kuşkulandığını gösterdiği için onun öğretmenin kalıcılığından emin olduğu söylenemez.

Cevap: E

9. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 çıkarım · zor) Halim Efendi'nin yolcuya sandalye gösterip çay koyması görevini bilet işleriyle sınırlamadığını, akşam kapıyı kilitlememesi de geç kalanları beklediğini düşündürür. Kadını önceden haber verilmiş bir misafir gibi karşıladığı anlatıldığından onun şaşkınlık yaşadığı söylenemez.

Cevap: D

10. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · zor) Şair, redife uymak zorunda olduğu için ilk akla gelen benzetmeyle yetinemediğini ve en sevdiği benzetmeleri bu yüzden bulduğunu söyler; redifin sınırı onun için bir uyarıcıdır. Redifin tekdüzelik getirdiği yorumu metne ters düşer; şair aynı sözcüğe her beyitte başka bir yoldan varıldığı için onun yeni yüzlerinin bulunduğunu belirtir.

Cevap: D

11. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Notlarda taşların önce bilim dünyasına tanıtıldığı, harflerin ise bir süre çözülemeyip 1893'te çözüldüğü yazar; bu yüzden ilk yargıya ulaşılır. Kül Tigin yazıtında konuşan kişi kağandır, yani her yazıtın adına dikildiği kişinin ağzından yazıldığı söylenemez; yazıtların dikiliş sırası da notlarda verilmemiştir.

Cevap: A

Paragrafta Çıkarım

Test 15 Çözümleri

1. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Mektupta öykülerin dergide yayımlanmaya hazır olup olmadığı konusunda bir yargı yoktur; öneriler bir okurun gözlemleri olarak sunulur. İstasyonu kaçırmaya ramak kalması ise "Mavi Kapı"nın onu sürüklediğini sezdirdiği için ilk yargıya ulaşılabilir.

Cevap: E

2. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Metne göre adlar yeni gelenlerin ağzına uyacak biçimde yontulmuştur ve her ad eski bir yerleşimin sürekliliğini taşıyan bir belgedir; bu yüzden I ve III'e ulaşılır. II yanlıştır, çünkü adların korunması bir karara değil, halkın dilindeki alışkanlığa bağlanır ve adlar değiştirilmeden değil, ses bakımından yontularak sürmüştür.

Cevap: D

3. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · orta) Metne göre iki yarı ayrı kişilerde saklanır ve hesap ancak parçalar yan yana getirilip eşleşip eşleşmediğine bakılarak doğrulanır; bu, birinci ve üçüncü yargıyı karşılar. Ödemeden sonra yarıların ne olduğu metinde hiç anlatılmaz, bu yüzden ikinci yargıya ulaşılamaz.

Cevap: D

4. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · orta) Nermin, şirketin dün akşam aradığını, telefonu kendisinin açtığını ve Yusuf'un cumartesi yola çıkacağını söyler; Yusuf'un "Neden hemen söylemedin?" sorusu da tarihi yeni öğrendiğini gösterir. Yusuf'un telefonu bilerek duymadığı ise metinde dayanağı olmayan bir yorumdur; Yusuf o sırada balkondadır.

Cevap: A

5. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · orta) Oyun başlamadan önce perdede göstermelik denen bir tasvir durduğu için seyirci oyundan önce de bir tasvir görür; hayalî bütün tasvirleri kendi sesiyle konuşturduğu için tartışan iki tipin sesi de ona aittir. Işık perdenin arkasından gelip boyalı deriden geçtiğinden renklerin önden tutulan ışıkla göründüğü söylenemez.

Cevap: E

6. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 sınıflandırır · zor) Yazar köy adlarının, yolculuk sü-

relerinin ve fiyatların dedesinin gerçek yolculuklarından ve defterinden alındığını; selin yaşanmış bir olay olduğunu, ama kervanla ilişkisinin kendi kurgusu olduğunu söyler. Halil'in ise gerçek bir çıraktan esinlenmediğini, dedesinin yanında öyle biri hiç olmadığını açıkça belirtir.

Cevap: C

7. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 çıkarım yapar · zor) Hekim bir babanın "Doktor ne derse o." sözünden sonra imzayı onay saymaktan vazgeçmiş, derslerinde kendi eski formlarını kötü örnek olarak dağıtmıştır; bu yüzden I ve III çıkarılabilir. II yanlıştır, çünkü metinde hekimin eleştiriyi haksız bulmadığı, gönüllü sayısının düştüğünü kabul ettiği açıkça söylenir.

Cevap: D

8. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 çıkarım yapar · zor) Baba dedenin sözü üzerine hiçbir şey demeden yükleri yeniden indirir, yani göçü ertesi sabaha bırakır; onu zorladığına dair bir ifade yoktur. Dedenin "Gelecek yaz tanır mı, bilmem." sözü son kez görme kaygısını, direği her yıl onun sökmesi ise üstlendiği geleneksel görevi gösterdiği için bu yargılara ulaşılabilir.

Cevap: E

9. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 çıkarım yapar · zor) İkilinin ilk karşılaşmadan önce kırk yıl mektuplaştığı söylendiği için I'e ulaşılır. Sözcükleri tek tek sofraya koyar gibi konuşmaları ve anlaşamadıkları yerde ellerini kullanmaları II'yi çürütür; defterdeki yazıyı kimse okuyamadığından defterin bilgi kazandırdığı da söylenemez, onun değeri taşıdığı bağdan gelir.

Cevap: A

10. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 çıkarım yapar · zor) Romancının bir odayı tek bir eşyayla anlatıp gerisini okura bırakması III'ü doğrular. Uyarlamaları geri çevirmesinin nedeni anlatıcının sesinin perdeye taşınamayacağını düşünmesidir ve okur mektuplarını tek tek yanıtlaması mesafe isteği yorumunu çürütür; olay örgüsünü önceden çıkarmadığı da açıkça söylendiği için II yanlıştır.

Cevap: B

Paragrafta Sözün Bağlamdaki Anlamı

Test 16 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 çıkarım (bağlamdan kelime anlamı) · kolay) Metinde bu yolun "aykırı" olmadığı söylenip hemen ardından "tersine, işin doğal akışına uyuyordu" denmiştir; bu karşıtlık sözcüğün "doğal akışa ters düşen, uygunsuz" anlamında kullanıldığını gösterir. "Zor okunan" anlamı, bugünkü okurun şaşkınlığını anlatan ilk cümleye dayanır; oysa bu yargı taşa harf kazıyan kişinin bakış açısından kurulmuştur.

Cevap: B

2. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 çıkarım (mecaz anlam) · kolay) Anlatıcı mektubu haber almak için okumadığını, eğri satırları tuttuğunda aradaki uzaklığın kısaldığını söyler; altı çizili söz mektubun ona evin yakınlığını hissettiren bir bağ olduğunu anlatır. Annenin kendi eliyle yazması sözün düz anlamına yaslanan bir yorumdur; söz mecazlıdır ve mektubun anlatıcıda uyandırdığı duyguyu vurgular.

Cevap: C

3. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.2 2.2.3 çıkarım: sözün bağlamdaki anlamını belirleme · kolay) Yazar ipuçlarını sayfalara koyar ama önemsiz görünen ayrıntıların arasına serpiştirir; altı çizili söz, okura adil davranan bu tavrı anlatır. Son bölümde yeni tanık çıkarmak, metne göre okuru kandırılmış hissettiren ve kaçınılması gereken bir yoldur.

Cevap: A

4. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 çıkarım (imge ve çağrışım) · orta) Gidişte her viraj bir soru sorar; dönüşte ise "önümde yanıt bekleyen bir bilinmez kalmamıştır." Sayfaları önceden çevrilmiş kitap benzetmesi, yolun artık bilinen, ne geleceği kestirilebilen bir şeye dönüştüğünü anlatır. Okunmuş kitap sıkıntıyı da çağrıştırabilir; ancak metinde yolcunun sıkıldığına değil, rahatladığına ilişkin ipuçları vardır.

Cevap: B

5. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.3 çıkarım: sözün bağlamdaki anlamını belirleme · orta) Metin, adın aramayı bıraktıktan saatler sonra, başka bir işle uğraşırken akla geldiğini anlatır; altı çizili söz bu kendiliğinden hatırlamayı kişileştirerek verir. Beklenmedik bir sesle irkilme yorumu, "kapıyı çalmak" sözünü düz anlamıyla okumaktan doğar.

Cevap: D

6. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.3 çıkarım: sözün bağlamdaki anlamını belirleme · orta) Çevirmen, en doğru karşılık ağza oturmayınca daha az doğru ama görüntüye uyan sözü seçtiğini anlatır; altı çizili söz bu karşılıklı ödünleşmeyi "pazarlık" mecazıyla verir. Ücret konusunda anlaşma yorumu sözü düz anlamıyla okumaktan, anlamı her zaman üstün tutma yorumu da metnin tersini söylemekten doğar.

Cevap: B

7. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.3 bağlamdan anlam çıkarma · orta) Metinde ustanın parçalar arasında pay bıraktığı, ahşap şişince yanındaki parçanın ona yer açtığı anlatılır; altı çizili söz bu boşluğu parçaya ayrılmış bir oda gibi gösterir. Parçaların aralarında boşluk kalmayacak kadar sıkı geçirildiğini söyleyen seçenek, metindeki "kılı kılına sıkıştırmaz" bilgisinin tam tersidir.

Cevap: E

8. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.4 imge ve çağrışımı açıklar · orta) Makine artık susmaktadır; düğme koptuğunda konuşucunun parmaklarında başlayan tıkırtı, annesinden gördüğü dikişin onun elinde, annesini hatırlatan bir ritimle sürdüğünü anlatır. Makinenin onarıldığını söyleyen seçenek imgeyi düz anlamıyla okur ve "makine susuyor" dizesiyle çelişir.

Cevap: D

9. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 çıkarım · kolay) Panoya göre telgraf ve radyo saat ayarını uzaktan bildirince muvakkithanelere ihtiyaç kalmamış; altı çizili söz, bu odaların artık vakit bildirme işini görmeyip yalnızca geçmişi hatırlatan yerler olduğunu anlatır. Saatlerin bakımsızlıktan bozulduğu yorumu, "susmuş" sözünü yalnızca düz anlamıyla okumaktır.

Cevap: B

10. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (sözün bağlamdaki anlamı) · kolay) Cümlede kefil bulamayan kişinin mahalleye "yeni taşınmak isteyen" biri olduğu belirtilir; altı çizili söz, böyle birinin mahallede yerleşip kalıcı olamayacağını anlatır. Zararın mahalleyi bağlaması metinde geçse de altı çizili söz kişinin zararı karşılamasıyla değil, mahalleye kabul edilmesiyle ilgilidir.

Cevap: B

11. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (sözün bağlamdaki anlamı) · kolay) Hasan'ın ineğe ve gelinin duvağına söyledikleri insanları kırar, o ise insanların neden uzaklaştığını anlamaz; masalın sonunda da sözlerini tartmayı öğrenir. Söz, kişinin konuşurken söylediklerinin nasıl karşılanacağını düşünmediğini anlatır; "kulak" sözcüğünden yola çıkıp başkalarını dinlememek ya da işitme gücünü yitirmek diye yorumlamak bağlamı gözden kaçırmaktır.

Cevap: A

12. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · orta) Usta odunu sazı çalacak kişiye göre seçtiğini, telin sesi yalnızca dışarı çıkardığını söyler; altı çizili söz, sesin özünün baştan beri ağacın kendisinde bulunduğunu anlatır. Sazın ağaç kesilir kesilmez çalınabileceği yorumu, sözü düz anlamıyla okumaktan doğan bir yanılgıdır.

Cevap: C

Paragrafta Sözün Bağlamdaki Anlamı

Test 17 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · orta) Şair anlamın var olduğunu ama bir harita gibi serilmediğini söyler; tıpkı derenin dibindeki çakıllar gibi, akışı izleyen göze kendiliğinden görünür. “Anlam elbette vardır” sözü, şiirde hiç anlam bulunmadığı yorumunu çürütür.

Cevap: C

2. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · orta) Yazıda harflerin yerine üzerinde uzlaşılmış sözcükler kullanıldığı anlatılır; bu kodu bilmeyen dışarıdaki kişi konuşmayı anlamaz, pilot içinse aynı kod güvenlik sağlar. Sözcüklerin farklı ana dilleri konuşanlarca kolay söylenmesine özen gösterildiği belirtildiğinden, konuşmanın yalnızca ana dili İngilizce olanlarca anlaşıldığı yorumu yanlıştır.

Cevap: C

3. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.3 parçalar arası ilişki · orta) Yazar, marangozun attığı yongalar sayesinde sandalyenin biçimlendiğini söyleyerek müsveddedeki silinmiş sözcüklerin, şiirin son hâline ulaşmak için ayıklanan denemeler olduğunu anlatıyor. Şiir yazmanın el becerisine dayandığı yorumu, benzetmeyi düz anlamıyla okuyup karşılaştırılan iki işi aynı saymaktır.

Cevap: A

4. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 çıkarım · orta) Ressam parasızlık yüzünden üç renkle yetinmek zorunda kalmış, atölyesi her renkten tüple dolduğunda da bu renklere dönmemiştir; eleştirmenin sözündeki “bırakılan yük” vazgeçilen renkleri, “dar kapı” da yoksulluk dönemini anlatır. Alışkanlıkların resmini kısıtladığı yorumu metinle çelişir; tanıtım bu darlığın ressamın imzasına dönüştüğünü söyler.

Cevap: C

5. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (sözün bağlamdaki anlamı) · orta) Uzmanlar sahte heykelciği, pürüzsüz yüzü ve zarif duruşu gibi izlerden hareketle onu yapan dönemin beklentilerini gösteren bir belge olarak değerlendirir; sözcük burada “yorumlamak, anlamını çıkarmak” anlamındadır. Heykelcikte okunacak bir yazı bulunmadığı için sözcüğü “sesli okumak” anlamında almak, düz anlamla mecaz anlamı karıştırmaktır.

Cevap: C

6. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Anahtar kapının önüne bırakılmıştır ama kilidi çevirmek okura kalır; yazı da epigrafın romanın hangi soruyla okunacağını fısıldadığını, kilidi çevirmeyi okura bıraktığını söyler. Akrabalık ilanı metinde ayrıca sayılan başka bir işlevdir, benzetmenin anlattığı şey değildir.

Cevap: B

7. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Metne göre liste kimseye okunmak için yazılmadığından süssüzdür; insan “sevgi dolu bir kutlama” demek yerine yalnızca “mum” yazar, yani kendini olduğundan farklı göstermeye uğraşmaz. Önemli işleri ayıklamak listenin kısa olmasını açıklayabilir, ama metin süssüzlüğü gösteriş yapılmamasına bağlar.

Cevap: B

8. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Yirmi dakikanın “ne işe ne eve” sayılması, onun günün hiçbir bölümüne ait olmadığını gösterir; kahramanın bu arada her sabah önünden geçtiği çocuğu ilk kez görmesi de bu boş kalan zamanın ona kendiliğinden verildiğini sezdirir. “Hatırlanmayacak kadar sıradan” yorumu yanlıştır; kahraman bu anı elmanın çekirdeklerini saklayacak kadar önemser.

Cevap: E

9. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Yazar kuyruğu kimsenin imzalamadığı, kimsenin okumadığı ama herkesin uyduğu ve bozulunca hep birlikte tepki gösterdiği bir düzen olarak anlatır. Fırıncıyla müşteri arasında bir anlaşma yorumu “sözleşme” sözcüğünü düz anlamıyla okumaktır; metinde fırıncı bu düzenin tarafı olarak anılmaz.

Cevap: C

10. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 çıkarım yapar · orta) Harç benzetmesiyle yazar, kendileri pek görünmeyen kalıp sözlerin asıl söylenenleri birbirine tutturduğunu ve çekildiklerinde ilişkinin sarsıldığını anlatır; söz, bu kalıpların göze batmadan ilişkiyi ayakta tuttuğunu dile getirir. Asıl iletiyi taşıdıkları yorumu metne ters düşer; metinde tuğlalar asıl söylenmek istenenlerdir, harç ise yalnızca onları bir arada tutar.

Cevap: C

11. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · orta) Melis bu maddeleri yapmak için değil, yapacak biri olduğunu kendine göstermek için yazdığını, onların olmak istediği kişiyi taşıdığını söyler; söz, gerçekleşmese de kişinin kendilik imgesini ayakta tutan istekleri anlatır. “Vitrin” sözcüğünün düz anlamına kayan gösteriş yorumu yanlıştır, çünkü maddeler başkalarına değil kişinin kendisine gösterilmektedir.

Cevap: E

12. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar · orta) Kemal ihtiyar, son tayın yularını o kış kendi eliyle çözmüş ve kırk yıldır pazara gelip hiç at almamaktadır; söz, at sahiplenmekten o kayıptan sonra vazgeçtiğini anlatır. Acıyı unuttuğu yorumu yanlıştır, çünkü tay kişneyince başını çevirmesi ve yuları sıkması kaybın hâlâ içinde olduğunu gösterir.

Cevap: A

Paragrafta Söz Sanatının İşlevi

Test 18 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 söz sanatlarının metni zenginleştirme rolünü fark etme · orta) Gökyüzünün kurşun kalemle karalanmış bir deftere benzetilmesi ve “Silgisi kayıp, sayfası dolu.” dizesi, bulutlarla kararıp dolan göğü okurun gözünde canlandırır. “Gökyüzünü konuşturma” yorumu benzetmeyi kişileştirmeyle karıştırır; bu dizelerde gökyüzüne insana özgü bir eylem yüklenmemiştir.

Cevap: E

2. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 söz sanatlarının metni zenginleştirme rolünü fark etme · orta) Yanıtlar yirmi dört dakika geciktiği için anne ile anlatıcı soru sormayı bırakıp yalnızca olup biteni anlatır; birbirinden habersiz yola çıkan mektuplar benzetmesi bu karşılıksız, bağımsız anlatımı somutlaştırır. Benzetme mecazlıdır; kişilerin gerçekten mektupla haberleştiği anlamına gelmez, çünkü konuşmalar ekrandan yapılmaktadır.

Cevap: A

3. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.5 söz sanatlarının metni zenginleştirme rolünü fark eder · orta) Şiirde hiç insan görünmez; çuvallar bekler, hamur nefes alır, ocak mektup yazar, koku haber verir. Bu kişileştirmeler, kimsenin görmediği gece mesaisini canlı bir sahneye dönüştürür; şiirde fırıncı konuşmadığı için yorgunluğun onun ağzından dile

getirildiği söylenemez.

Cevap: B

4. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.5 söz sanatlarının metni zenginleştirme rolünü fark eder · orta) İpliğe benzeyen yol ve nefesini tutmuş çocuğa benzeyen ova, servisin gelip gelmeyeceğini bilmeyen Aynur'un gergin bekleyişini doğaya yansıtır; Aynur'un da nefesini tutması bu bağı kurar. Servisin gelip gelmeyeceği belirsiz bırakıldığı için benzetmelerin onun hiç gelmeyeceğini kesinleştirdiği söylenemez.

Cevap: D

5. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.5 söz sanatlarının metni zenginleştirme rolünü fark eder · orta) Alakarga palamutları yemek için gömer, unuttukları ise meşeliğe dönüşür; benzetme kuşun hiç amaçlamadan yaptığı bu dikimi okurun gözünde bir orman işçisinin emeği olarak canlandırır. Kuşun bilerek ve planlı ektiğini öne süren seçenek, metindeki "unutulan palamutlar" bilgisini ve benzetmedeki "eline kürek almadan" kaydını gözden kaçırır.

Cevap: A

6. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.3 parçalar arası etkileşim · orta) İlk iki dizede suya eğilen söğüt, son iki dizede gidenin yoluna eğilen söyleyiciye dönüşür; benzetme doğa görüntüsünü bekleyiş ve özlem duygusuna bağlar. Bilgi notunda belirtildiği gibi usta söyleyici görüntüyü son dizelerin anlamına bağlar; bu manide de bağ kopmamış, tersine güçlenmiştir.

Cevap: D

7. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.3 parçalar arası etkileşim · orta) "Dilsiz" sözü zile konuşma yetisi yükler, "karanlık" ve "soğuk" ise sesi görme ve dokunma duyularına ait niteliklerle anlatır; böylece her zil, ustanın kulağıyla biçimlenmiş, kişiliği olan bir varlık gibi görünür. Aşamaların sırayla anlatılması yazının genel kuruluşuyla ilgilidir, altı çizili nitelemelerin işlevi değildir.

Cevap: E

8. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçalar arası etkileşim · orta) Sırrı dökülen eski ayna artık görüntüyü tutamayan, solgun ve eskimiş bir yüzeydir; akşamın böyle dökülmesi ışığın çekilişini geçmişe ait bir dağılma gibi gösterir ve duyguyu açıkça söylemeden hüzün sezdirir. Bilgi notundaki anlayış toplumsal bir çağrıyı değil kişisel bir duyarlılığı öne çıkardığı için okuru harekete geçirme yorumu yanlıştır.

Cevap: B

9. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.3 parçalar arası etkileşim · orta) Bayrak yarışı benzetmesi, hiçbir ustanın sonunu göremediği bir işte herkesin kendi payını yapıp gerisini sonrakine bıraktığını somut bir görüntüyle özetliyor. Yarışın hız ve rekabet çağrıştırdığını düşünmek benzetmeyi yanlış yönden okumaktır; metinde vurgulanan, emeğin elden ele aktarılmasıdır.

Cevap: B

10. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.3 2.3.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler (söz sanatının işlevi) · orta) Söyleyici ırmaktan durup kendisini dinlemesini, köprü taşından sevgilinin yolunu söylemesini ister; ama "Taş söylemez, ırmak durmaz" ve "Gidenleri sormaz sular" sözleri bu seslenişlerin karşılıksız kaldığını gösterir, böylece söyleyicinin yalnızlığı belirginleşir. Doğanın söyleyiciyle birlikte yas tuttuğu yorumu yanlıştır; ırmak dinlemesi istenmesine karşın durmadan akıp gider, taş da hiçbir şey söylemez.

Cevap: C

Paragrafta Söz Sanatının İşlevi

Test 19 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.3 2.3.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler (söz sanatının işlevi) · orta) Az önce yazarı sıkıştıran duvarların "nazik birer ev sahibi gibi" kenara çekilmesi, darlıktan sonra açılan avlunun yarattığı ferahlığı konuğu buyur eden bir evin sıcaklığıyla somutlaştırır. Duvarlar avluda "geri çekilmiş" olarak anlatıldığı için benzetme sıkıntının sürdüğünü değil, sona erdiğini gösterir.

Cevap: E

2. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.3 2.3.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler (söz sanatının işlevi) · orta) Sulamak büyütüp çoğaltmayı, budamak gereksizi kesip atmayı çağrıştırır; söz, müsveddelerde her seferinde nota çıkaran bestecinin gençlikteki bolluktan yaşlılıktaki seçiciliğe geçişini somut bir görüntüyle anlatır. Sözü bahçe işleriyle uğraşmak diye anlamak düz anlamda kalmaktır; yazı sadeliği ilhamın tükenmesine bağlayanlara da karşı çıkar.

Cevap: A

3. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.3 2.3.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler (benzetmenin işlevi) · orta) Metin, sözlüğün sözcüklerin yanında koşuk ve sav örneklerini de koruduğunu anlatır; plak benzetmesi, dönemin şiirinin ve söyleyişinin bu eserde kayda geçmiş gibi saklandığını somut bir görüntüyle verir. Benzetme koşukların ezgiyle söylendiğini kanıtlamaz; metinde bu konuda bir bilgi yoktur, benzetme düz anlamda bir ses kaydını da anlatmaz.

Cevap: B

4. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.3 parçalar arası etkileşim · zor) Şair, kendisini köyünden ayıran dağı kişileştirip ona seslenerek dumanını çekmesini ve yolunu açmasını istiyor; böylece sıla özlemi, engelle konuşan birinin yakarışına dönüşerek daha canlı duyuluyor. Abartı yorumu yanlıştır; dağın yüksekliği büyütülmüyor, dağ özlemin önündeki muhatap olarak kullanılıyor.

Cevap: A

5. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçalar arası etkileşim · zor) Şiirde kilitli kapı ile her sabah ilk uyanan okul, bomboş sınıflar ile kalabalık anılar, susan okul ile hâlâ verilen ders gibi karşıtlıklar bugünkü sessizliği eski canlılıkla yan yana getirerek kaybı daha derinden duyurur. Okulun kapanma nedenleri ayrıntılı açıklanmaz; göç yalnızca bir dizede sezdirilir.

Cevap: B

6. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler · orta) Tepsi ancak herkes tuttukça taşınır; yazar da salondaki sessizliğin herkesin katkısıyla korunduğunu, kimse bırakmadığı için kendisinin de bırakamadığını söyler. Salonda küçük sesler olduğu belirtilse de benzetme bu sesleri abartmak için değil, sessizliğin ortaklığını göstermek için kullanılmıştır.

Cevap: A

7. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler · orta) Harfleri eksik sayfa, dişleri dökülmüş ve sırıtan bir ağza benzetilip kişileştirilir; böylece boşluklar gözle görülür hâle gelir ve makinenin anlatıcıyla alay ettiği duygusu, onun söyleyemediği sözler karşısındaki çaresizliğini hazırlar. Dişsiz ağız imgesini annenin yaşlılığına bağlamak düz anlamla mecazı karıştırmaktır; benzetilen şey anneye değil, sayfaya aittir.

Cevap: B

8. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler · zor) Çamaşırlara aile rollerini veren, elbisenin küsmüş olabileceğini düşünen çocuktur; elbise alınınca rüzgâr aynı olduğu hâlde gömleklerin

daha az şiştiğini sanması, kişileştirmenin onun duygularını yansıttığını gösterir. Rollerin çocuğun kararı olduğu açıkça söylendiği için karşı ailenin gerçek ilişkilerinin aktarıldığı düşünülemez.

Cevap: E

9. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.3 2.3.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler · zor) Benzetme, senaryo ve görüntü üzerine birbirine karşıt yargıları içeren eleştirinin üç yıldıza indirgenince ayrıntısını kaybettiğini, çok sesli bir yapıtın teke indirilmesi görüntüsüyle somutlaştırır. Puanın görüşleri uyumlu bir bütüne çevirdiği yorumu yanlıştır; yazar senfoninin değil, tek sesin ortaya çıktığını söyleyerek kaybı vurgular.

Cevap: C

Paragrafta Düşünceyi Geliştirme Yolları

Test 20 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler (düşünceyi geliştirme yolları) · orta) Klavsende tuşa nasıl basılırsa basılsın sesin aynı şiddette çıktığının söylenmesi, piyanoda sesin parmağın gücüne göre hafifleyip güçlenebilmesini, yani çalgının adının dayandığı özelliği belirginleştirir. Metin klavsenin piyanodan önce geldiğini belirtse de onun daha değerli olduğuna ilişkin bir yargı içermez.

Cevap: E

2. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler: düşünceyi geliştirme yolunun işlevi · orta) Yazar, düşünülerek yazılıp saklanan mektuplarla bir kez dinlenip unutulan sesli mesajları yan yana koyarak hızın sözün kalıcılığını azalttığını sezdirir. Sesli mesajların içtenliği metinde ölçülmez; karşılaştırma içtenliğe değil kalıcılığa odaklanır.

Cevap: B

3. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler (düşünceyi geliştirme yolu) · orta) Dört dildeki horoz yazımı, aynı doğa sesinin dillerde farklı kaydedildiğini somut olarak gösterir ve yazarı yansıma sözcüklerin her dilin yeniden söyleyişi olduğu yargısına taşır. Yazı farkın nedenini horozlarda değil dinleyenlerde aradığı için horozların farklı ses çıkardığını açıklama seçeneği metni ters okur.

Cevap: E

4. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçalar arası ilişki · orta) Yazı, düzeltmenin işini anlatmak için önce sıradan okurun anlamın peşinden koşup eksik harfi tamamladığını söylüyor, sonra düzeltmenin tam da buna direnmesi gerektiğini belirtiyor; karşılaştırma düzeltmenin okuma biçimini belirginleştirir. Okurun özensiz okuduğu yorumu yanlıştır; metin okurun okuyuşunu kusur olarak değil, doğal bir eğilim olarak sunar.

Cevap: C

5. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.3 parçalar arası ilişki · orta) Öğretmen, uzun ünlülere dayanan bir ölçünün kısa ünlülü Türkçeye uymamasını, başkasının bedenine göre dikilmiş giysinin bir yerinin bol bir yerinin dar gelmesiyle karşılaştırarak somutlaştırıyor. İmale ve zihafı kusur sayan yorum yanlıştır; metin bunları uyumsuzluğu gidermenin yolları olarak sunar ve ustalığın onları hissettirmemek olduğunu söyler.

Cevap: E

6. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler (düşünceyi geliştirme yolu) · orta) “Pruva” ve “reçete”, gizleme amacı taşımadıkları için kuşaklar boyu yaşayan sözcüklerdir ve “Buna karşılık” sözüyle çabuk eskiyen argo sözcüklerin karşısına konmuştur; böylece argonun kısa ömrü karşıtlıkla belirginleşir. Sözcüğün yaygınlaşınca eskimesini örnekleyen “fiyakalı” sözüdür, meslek dilinden verilen örnek-

ler değil.

Cevap: C

7. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.3 parçalar arası ilişki · zor) Metin barometrenin daha duyarlı olduğunu kabul eder, ama kırılgan cam borusunu cebe sığan termometreyle yan yana koyarak kâşiflerin termometreyi neden seçtiğini açıklar. Yükseklik ile kaynama sıcaklığı arasındaki ilişkiyi gösteren karşılaştırma değil sayısal verilerdir; metin barometreyi üstün tutarak kâşifleri eleştirmez.

Cevap: C

Paragrafta Düşünceyi Geliştirme Yolları

Test 21 Çözümleri

1. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · zor) Bölüm önce "hayalet sözcük" kavramını tanımlar, ardından "dord" olayıyla bu tanımı somutlaştırır ve son cümlede örneğin en özenli denetimin bile yanılabileceğini gösterdiğini söyler. Yanlışı okurların fark ettiği yorumu çekici bir çeldiricidir; oysa metne göre yanlışı maddenin kökeni olmadığını gören bir editör yakalamıştır.

Cevap: E

2. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.3 parçalar arası ilişki · zor) Şair, sözcüğü anlamından çok çıkardığı sese göre seçtiğini söylüyor ve bunu herkesin bildiği bir durumla, bestecinin notayı ses değeri için seçmesiyle karşılaştırarak somutlaştırıyor. Anlamın hiçbir önem taşımadığı yorumu yanlıştır; şair son cümlede anlamın sesin peşinden geldiğini belirtir.

Cevap: A

3. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Metin, çevirinin başka bir dünyayı tanıttığını ama seyirciyi yabancılıkla baş başa bıraktığını, uyarlamanın salonu doldurduğunu ama özgün yapıtla bağı sildiğini karşılaştırır; topluluk iki yolun artısını ve eksisini birlikte görebilir. Metin uyarlamayı üstün göstermez, iki yolun da kullanıldığını ve bedeli olduğunu söyler.

Cevap: C

4. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Paragraf, araştırmacıların hışırtıyı gidermek için yaptıklarını sırasıyla anlatan bir olaya dayanır ve son cümlede bu olaydan "gürültünün verinin kendisi olduğu" düşüncesine ulaşır. Paragrafta iki ekip konuşur ama görüşleri karşıt değildir ve tartışılmaz; ne sayısal veri ne de doğrudan aktarılan bir uzman sözü vardır.

Cevap: E

5. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Yazar, kurmaca filmde şaşırtan bakışın haberde ve belgeselde olağan karşılandığını göstererek iki durumu karşılaştırır ve farkın izleyiciyle baştan kurulan anlaşmadan kaynaklandığını ortaya koyar. Yazıdaki "tanık" bir tanık sözü aktarılarak kullanılmaz; yalnızca karşılaştırmanın bir öğesidir.

Cevap: E

6. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçalar arası ilişki · zor) Karşılaştırma cümlesi, bahçesini sokağa sergileyen evlerin tersine bu evlerde gösterişin içeride olduğunu söyleyerek evin yüzünü kendi içine döndüğü düşüncesini pekiştirir. Soru sorup yanıtlama metinde ayrı bir yol olarak kullanılmıştır; karşılaştırmanın işlevi değildir.

Cevap: A

Paragrafta Anlatım Teknikleri

Test 22 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçalar arası etkileşim · zor) Kesitte altın tozu, pembe inci gibi renkli görüntülerin hemen

ardından genç kadının ruhunda hiçbir renk olmadığı söylenir; ayrıntılı betimleme, karakterin iç dünyasıyla karşıtlık kurarak hüznü görünür kılar. Babasının mektubu okunmadan kapandığı için bir çatışmanın nedeninin açıkça bildirildiği söylenemez.

Cevap: A

2. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.3 2.3.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler: anlatım tekniğinin işlevi · zor) Çeşmeyi gören Nesrin'in zihni dokuz yaşındaki bir güne döner; bu geriye dönüş, kalabalık ve gülüşlerle dolu meydanı bugünkü kepenkleri inik, boş meydanla yan yana koyar. Kesitte Nesrin'in köyden neden ayrıldığına dair hiçbir bilgi verilmediği için aynı tekniğe yüklenen bu işlev yanlıştır.

Cevap: E

3. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.3 2.3.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler: monologun işlevi · zor) Hilmi Usta sahnede tek başına, kimseye seslenmeden konuşur; mesleğinin sonu ve babasından kalan çizmeler üzerine kendi içindeki hesaplaşmayı seyirciye bu iç dökmeyle duyurur. Oğlunun sözü yalnızca aktarıldığı için sahnede karşılıklı bir konuşma yoktur; bu yüzden diyalog seçenekleri yanlıştır.

Cevap: C

4. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.3 2.3.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler (anlatım tekniği) · zor) Anlatıcı, duvarın çerçeve altında genç kalan yerlerini gören Feride'nin zihninden geçeni soru olarak aktarır; böylece kahramanın kendi geçen yıllarını ve korunmuş bir yanı olup olmadığını sorguladığı sezdirilir. Bölümde karşılıklı konuşma yoktur; taşınmanın nedeni de hiçbir yerde açıklanmaz.

Cevap: D

5. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 2.3.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler (anlatım tekniği) · orta) Kişi kendi kendine sorular sorar, eşyalara bakarken aklına gelenleri sırasız ve yarım cümlelerle düşünür; okur, çekmeceyi boşaltan memurun zihnine doğrudan tanık olur. "Otuz bir yıl" sözü geçse de bu yıllar sırasıyla anlatılmaz ya da özetlenmez; yalnızca o anki düşüncelerin içinde hatırlanır.

Cevap: A

6. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçalar arası etkileşim · zor) "Ne zaman geçmişti bu ona?", "Evet, o da." gibi sorular ve yanıtlar, anlatıcının sesiyle Feride'nin düşüncelerini kaynaştırır; okur, babasının el yazısını kendinde fark etme anını karakterle birlikte yaşar. Kesitte baba ile kız arasında hiçbir konuşma geçmediği için doğrudan diyalogla sahne kurulduğu söylenemez.

Cevap: A

7. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler (anlatım teknikleri) · orta) Bölüm, trenin istasyona yaklaştığı andan kırk yıl önceki ayrılış gününe döner, ardından yeniden bugüne gelir; bu geriye dönüş, Sabri'nin cebindeki eski bileti ve istasyondaki duygusunu geçmişteki ayrılıkla anlamlandırır. Düşünceler Sabri'nin ağzından değil, üçüncü kişili bir anlatıcıdan aktarıldığı için bölümde iç monolog kullanılmamıştır.

Cevap: C

Paragrafta Anlatım Teknikleri

Test 23 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçalar arası etkileşim · zor) Öykü yalnızca Nihat'ın bakış açısından anlatılır; Cevdet'in ne düşündüğü hiç bilinmez, yalnız öksürmesi gibi dışarıdan görünen davranışı aktarılır. Kahramanın zihninden geçenlerin araya katıldığı yargısı doğrudur; "Belki o beni tanımamıştır…" cümlesi bir iç konuşmadır.

Cevap: B

2. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 2.3.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler (anlatım tekniği) · zor) Mediha Hanım'ın kayıtsızlığı, korkusu ve teslimiyeti üçüncü kişi ağzından, anlatıcının çözümlemesiyle verilir; kişi kendi sesiyle konuşmaz. İç konuşmada kişinin zihninden geçenler birinci kişi ağzından aktarılır; burada ise "düşündü", "bilmiyordu", "anlıyor" gibi anlatıcıya ait üçüncü kişi yüklemleri kullanılmıştır.

Cevap: E

3. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler · orta) Rıza sahnede yalnızdır ve saatlere seslenir gibi kendi kendine konuşur; dükkânı sattığını oğluna söyleyemediğini ve ona duyduğu özlemi seyirci ancak bu iç konuşmadan öğrenir. Çocukluk anısı geçse de onu ayrı bir anlatıcı anlatmaz, kişi kendi konuşmasında anar; bu yüzden geriye dönüşü anlatıcıya bağlayan yorum yanlıştır.

Cevap: B

4. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.3 2.3.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler · orta) Sahnede anlatıcı ya da betimleme yoktur; gıcırdayan ahşap kapı, ıslak palto, vapur düdüğü ve sertleşen rüzgâr, "fener", "bu saatte" ve "gece yarısından önce" sözleriyle birleşerek fırtınalı bir gecede bir fener evinde bulunulduğunu sezdirir. Seslerin yalnız gerilim yarattığı yorumu yanlıştır; kapının ahşap olduğu, dışarıda yağmur yağdığı gibi bilgileri yalnızca sesler verir.

Cevap: B

5. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler · zor) On yıl önceki akşama dönülerek o gün on yedi duman sayıldığı anlatılır; bugün dokuz duman sayılması, geçmişle bugünün karşılaştırılmasını sağlar ve obanın azaldığını açıkça söylemeden sezdirir. Dedenin yurdundan hâlâ duman yükseldiği için dedenin yaşamadığı bildirilmez; hikâye üçüncü kişi ağzından anlatıldığı için anlatıcının kendi çocukluğunu hatırladığı da söylenemez.

Cevap: E

6. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.3 parçaları belirler · zor) Metin, anlatıcının kendine sorduğu sorular, kesik cümleler ve duygusunu tartan düşüncelerle ilerler; bu, iç monoloğun anlatıcının karışık duygularını zihninden geçtiği gibi vermesidir. Annenin perdeleri yıkaması gibi kısa anılar geçse de çocukluk baştan sona sırasıyla anlatılmadığı için ağırlıklı teknik geriye dönüş değildir.

Cevap: B

7. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.3 parçalar arasındaki etkileşimleri belirler · zor) Kimse evin sahibinin öldüğünü ya da iki kardeşin birbirine kırgın olduğunu söylemez; geçmiş zamanlı cümleler, toplanan koliler, radyonun kapattırılması ve Nurten'in "Sağ ol" beklentisi bunları seyirciye kendiliğinden gösterir. Sahne yönergeleri yalnızca kişileri ve davranışlarını bildirir, düşüncelerini açıklamaz; bu yüzden onları anlatıcı sayan yorum yanlıştır.

Cevap: A

Paragrafta Anlatıcı ve Bakış Açısı

Test 24 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 parçaları belirler (anlatıcı, bakış açısı) · orta) Anlatıcı "İlk gittiğimde… sormuştum" diyerek atölyeyi ziyaret eden ve olayın içinde yer alan birinci kişidir; ressamın sözlerini "olurmuş", "tutarmış", "söyledi" gibi ifadelerle dolaylı olarak aktarır. Ressamın iç dünyasına girilmez, yalnızca söyledikleri ve davranışları aktarılır; bu yüzden her şeyi bilen bir anlatıcıdan söz edilemez.

Cevap: A

2. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler: anlatıcı ve bakış açısı · orta) Anlatıcı kişilerden biri değildir; hem Kemal Usta'nın içindeki boşluğu hem

yardımcının merakını hem de peronda bekleyenlerin ne sandığını bilir. Kesit üçüncü kişiyle anlatıldığı ve birden çok kişinin düşüncesine girildiği için olayların yalnız yardımcının gözünden aktarıldığı söylenemez.

Cevap: A

3. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 parçaları belirler (anlatıcı, bakış açısı) · zor) Kesit üçüncü kişili bir anlatıcıyla kurulmuştur ("Elçin… karşılaştı", "düşündü"); buna karşın Elçin'in kafasından geçen soru ve içindeki kıskançlık aktarıldığı için anlatıcı onun iç dünyasına girmektedir. Kesitte Elçin dışında hiçbir kişinin duygu ve düşüncesi verilmediğinden birden çok zihne girildiği söylenemez.

Cevap: C

4. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler: anlatıcı ve bakış açısı · zor) Anlatıcı avluyu, çorabın düşüşünü, Zerrin Hanım'ın eğilip ağzını açıp kapamasını ve sepeti sarkıtmasını dışarıdan aktarır; kimsenin ne düşündüğünü ya da hissettiğini söylemez. Zerrin Hanım'ın neden seslenmediği okura bırakılmıştır, bu yüzden bunun açıkça bildirildiği söylenemez.

Cevap: B

5. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler (anlatıcı ve bakış açısı) · zor) Parçayı birinci kişi anlatıcı olan genç anlatır ve yalnız onun iç dünyasına girilir; utancın yerini rahatlığa bırakması gencin kendi duygusudur, şoför bunu ancak yüzünden tahmin edebilir. Telefonun çatlak ekranı, çay ikramı ve dönüş saati ise şoförün kendi eşyası ve kendi davranışlarıdır; şoför bunları doğrudan bilir.

Cevap: D

6. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçaları belirleme · orta) Anlatıcı aynı gün yaşadıklarını birinci kişi ağzından aktarır; "babam olsaydı sesinden anlardı" sözüyle de kapağı açmak zorunda kalan kendi bilgisini babasının ustalığıyla karşılaştırır. Özlemini ve duygularını da dile getirdiği için yalnızca arıların davranışlarını nesnel biçimde kaydettiği söylenemez.

Cevap: A

7. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.3 parçaları belirleme · orta) Anlatıcı "Gelelim bizim Yusuf'a", "bakalım ne dedi", "Biz Yusuf'u atlıyla konuşurken bırakalım" gibi sözlerle dinleyiciye seslenip anlatının yönünü belirler; Yusuf'un acısı da araya giren dörtlükle verilir. Olaylar üçüncü kişili anlatıcı tarafından aktarılır; birinci kişi ağzı yalnızca Yusuf'un söylediği dörtlükte görülür.

Cevap: D

Paragrafta Anlatıcı ve Bakış Açısı

Test 25 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler (anlatıcı ve bakış açısı) · orta) Anlatıcı kesitte yer almaz; berberin içinden geçirdiğini, müşterinin hem sevinip hem içerlediğini, Cemil'in eski bir hikâyeyi hatırlar gibi olduğunu aktararak üç kişinin iç dünyasına da girer. Yalnız dışarıdan görülenlerin aktarıldığı yargısı yanlıştır; çünkü anlatıcı kişilerin düşüncelerini ve duygularını da bilmektedir, üstelik kişiler arasında hiç konuşma geçmez.

Cevap: B

2. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler (anlatıcı ve bakış açısı) · orta) Anlatıcı perondaki insanların davranışlarını gözlemleyen biridir; "Bana öyle geliyor ki…" diyerek bu gözlemleri kendi yorumuna bağlar, hayal kırıklığını da bilmez, yalnızca "sezer". Kişilerin aklından geçenleri tek tek bildiği yargısı yanlıştır; anlatıcı yalnızca dışarıdan görülen davranışlardan çıkarım yapmaktadır.

Cevap: E

3. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçaları belirleme · zor) Anlatıcı "ben" diye konuşan, olayları dükkânda izleyen torundur; dedesinin duygusunu doğrudan söylemez, kirli olmayan gözlüğü silmesi gibi davranışlarla sezdirir. Son cümledeki "Yıllar sonra…" ifadesi olayların sonradan geriye bakılarak anlatıldığını gösterdiği için "sonradan ne olacağından habersiz" yargısı yanlıştır.

Cevap: A

4. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.3 parçaları belirler · zor) Hikâye "Nihat bastı, baktı" gibi üçüncü kişili cümlelerle anlatılır; ama "Kaç dakika geçmişti?", "Öncelikle ne?", "Garipti" gibi sözler kahramanın kendi iç sesini yansıtır. Anlatıcı Nihat'ın düşüncelerini ve bildiklerini aktardığı için onun iç dünyasına girmediği söylenemez.

Cevap: A

5. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.3 parçaları belirler · zor) Anlatıcı kafede çalışan ve olayları dışarıdan izleyen bir garsondur; çiftin neden konuşmadığını, kadının neden gelmediğini bilmez, yalnızca gördüklerini aktarır. Sonda soğumuş bardağı dökemediğini söyleyerek kendi duygusunu sezdirdiği için yalnızca kayıt tutan bir kamera gibi olduğu söylenemez.

Cevap: C

6. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.3 parçaları belirler · zor) Yazar olaylara dokunmadığını, yalnızca bakış noktasını romanda üç cümleyle geçen aşçı kadına taşıdığını ve bunun beyin cömertliği gibi bilinen olayların anlamını değiştirdiğini söyler. Romanın ilk kitaba karşı yazıldığı yargısı çekici bir çeldiricidir; ama yazar kitabını ilk romana karşı yazılmış saymadığını açıkça belirtir.

Cevap: A

7. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler · zor) Bu seçenekte eylemler üçüncü kişiyle anlatılır, ama soru ve "Asla!" ünlemi tırnak ya da "diye düşündü" olmadan Ayten'in iç sesini taşır; nottaki tekniğin özellikleri budur. "Bir daha gelmeyeceğini düşündü" cümlesinde ise düşünce, anlatıcının "düşündü" diyerek aktardığı dolaylı bir anlatımdır; iç ses ile anlatıcı sesi birbirine karışmaz.

Cevap: E

Paragrafta Tür Bilgisi

Test 26 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 sınıflandırma (tür özelliklerine göre) · orta) Öğretmenin notunda yaşanmışlık, birinci kişi anlatım, aradan zaman geçmesi ve gerçek zaman-yer bilgisi anının ölçütleri olarak verilmiştir; metindeki kar betimlemesi ise nota göre anıyı başka türlerden ayıran bir özellik değildir. Otuz yılı aşkın süre sonra yazılmış olmak, notta yer alan "aradan zaman geçtikten sonra" ölçütünü karşıladığı için gerekçe olarak kullanılabilir.

Cevap: B

2. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 sınıflandırma (tür özelliklerine göre) · orta) Metinde yazarın kasabası ile yamaç kenti yön tarifi, komşuluk ve yorgunluk bakımından karşılaştırılmış, sokaklar betimlenmiş, yazarın aldığı yanıtlar ve birkaç gün sonra kendi tarif biçiminin değişmesi aktarılmıştır. Kentin tarihine ya da yazılı kaynaklara ise hiç değinilmemiştir; yol sorulan kişilerden alınan yanıtlar bir bilgi kaynağı değil, yazarın kişisel deneyiminin parçasıdır.

Cevap: E

3. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler (konuşma ve yan metin) · orta) Nuran önce başını kaldırmadan konuşur, sonra makası bırakıp gözlüğünü alnına iter ve sesi yumuşar; tavrındaki değişim konuşmaların yanında yan metindeki bu yönergelerle verilir. Babanın emekli olacağı ise Yusuf'un konuşmasında geçer; bu bilgi yan

metinde değil, seyircinin duyduğu sözdedir.

Cevap: E

4. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler: tür bilgisini uyarlama işine uygulama · zor) Ayten'in bildiği ama söylemediği şey onun iç dünyasına aittir; bilgi notuna göre bu, ancak bir konuşmaya ya da davranışa yansıtılırsa seyirciye ulaşır. Işık, dekor, kapının çalınıp birinin girmesi ve saatin vurması ise sahne açıklamasıyla doğrudan gösterilebilir.

Cevap: D

5. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.1 ön bilgilerle bağlantı kurar: tür bilgisini bir şiire uygulama · zor) Bilgi notuna göre son dörtlükteki ad hem deyişin bitmek üzere olduğunu bildirir hem de başka yörelerde değiştirilebilir; bu yüzden ilk iki yargıya ulaşılır. Son dörtlüğe ad koyma geleneği tam da imza sayfası bulunmayan sözlü ortamdan doğduğu için şairin deyişi yazıya geçirdiği sonucu çıkarılamaz.

Cevap: C

6. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.1 ön bilgilerle bağlantı kurar: geleneğe ait kuralı yeni örneğe uygulama · zor) Dizede b, p, m, f, v seslerinden hiçbiri bulunmadığı için dudaklar birbirine ya da dişe değmeden söylenebilir. Öteki dizelerde "sazımın", "selam" sözcüklerindeki m, "sabahsız"daki b ve "efkârı"ndaki f sesi kuralı bozar; bu sesler tek bir sözcüğün içinde saklandığı için ilk bakışta gözden kaçabilir.

Cevap: B

7. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.3 parçaları belirleme · orta) İlk beytin iki dizesi "fener gibi" ve "geçer gibi" sözleriyle uyaklıdır; son beyitte de "Sırrî" mahlası geçer. Şiir beş beyitten oluştuğu için notta verilen alt sınırın altında değil, tam sınırdadır.

Cevap: C

8. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçaları belirleme · orta) Kesit, Dede Korkut'un ad koyup dua etmesiyle kapanır; Toygar'a ad da kurtları püskürtüp yiğitlik gösterdikten sonra verilir. Olaylar düzyazıyla anlatılmış, soylama yalnızca araya girmiştir; bu nedenle kesitin baştan sona soylamayla kurulduğu söylenemez.

Cevap: E

9. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.3 parçaları belirleme · orta) Masal "Evvel zaman içinde…" tekerlemesiyle açılıyor ve geceleri konuşan bir değirmen taşı gibi olağanüstü bir varlığa yer veriyor. Son cümle ise olayı bağlayan sıradan bir anlatı cümlesidir; dinleyiciye seslenen kalıp bir kapanış sözü bulunmadığından III doğru değildir.

Cevap: C

10. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.3 parçaları belirleme · orta) Beyitlerin dizeleri kendi içinde kafiyelidir (fidan–nadan, erişmezsin–yetişmezsin, nar–var, kalır–alır) ve son beyitte "Hisse budur" denerek hikâyeden öğüt çıkarılır. Her beyit ayrı bir sesle kafiyelendiği için beyitler arasında ortak bir kafiye sürdürüldüğünü söyleyen I yanlıştır.

Cevap: E

Paragrafta Tür Bilgisi

Test 27 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 2.2.5 sınıflandırır · orta) "Eli açık", "kapısı herkese ardına kadar", "cömert" gibi övgüler; kırka bölünen üzüm tanesi, uzaktan parlayan kilit ve faiziyle geri toplanan odun ayrıntılarıyla tersine çevrilir, yani ağanın cimriliği alaycı bir dille eleştirilir. Şiiri taşlama sayan öteki yargı yanlıştır; çünkü eleştiri doğrudan suçlamayla değil, övüyormuş gibi yapan bir söyleyişle yapılmıştır.

Cevap: A

2. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler (tür bilgisini uygulama) · orta) Uyaklı bütün dizeler “duman, zaman, fincan, liman, divan” uyağından sonra “kaldı” sözcüğüyle biter; son beyitte şair kendine “Sessiz” diye seslenerek mahlasını kullanır. İlk beytin iki dizesi de “-an kaldı” ile bittiği için matla kuralına uyar; I bu nedenle söylenemez.

Cevap: E

3. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler (tür bilgisini uygulama) · orta) İlk beyitte dostların isteği üzerine yazıldığı söylenerek eserin yazılış sebebi verilir, sonraki beyitlerde Doğan’ın kervan hikâyesi başlar. Her beytin dizeleri yalnız kendi arasında uyaklıdır (bunu-yolunu, vardı-varırdı…); beyitler arasında ortak uyak bulunmadığı için gazel düzenine yaklaştığı söylenemez, tevhit ya da naat bölümü de yoktur.

Cevap: B

4. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Toprak yalnızca “başında kardır” sözüne karşılık vermiş, ak saçı bilgelik ve bereketle ilişkilendirmiştir; paslı teller ve dar perde üzerine söylenenlere hiç değinmemiştir. Kar imgesini kendi lehine çevirmesi ise bilgi notundaki “sözü yakalayıp çevirme” özelliğinin tam karşılığıdır.

Cevap: E

5. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Karagöz “nefis”i nefes, “ziyafet”i zift, “hüsnühat”ı Hüsnü, “kıta”yı kara parçası, “mısra”yı mısır sanarak danışmanın anlattığı yanlış anlamaya dayalı gülmeceyi kurar. Son karşılıkta ise hiçbir sözcüğü yanlış anlamaz; Hacivat’ın uzun konuşmasıyla doğrudan alay eder.

Cevap: B

6. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · zor) Hacivat “dilini tut” anlamında süslü bir söz söyler; Karagöz “lisan” sözcüğünü düz anlamıyla alıp dilini mendile sardığını söyler, gülme bu yanlış anlamadan doğar. Tebdilihava ve nasihat örneklerinde de süslü söz vardır, ama Karagöz onları doğru anlayıp yanıt verir.

Cevap: B

7. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · zor) Ustanın seçtiği ayak, dörtlüğün ikinci ve son dizesini bitiren “tutamaz, olamaz” sözcüklerindeki -amaz sesidir; ilk dörtlük son dizesini “kalamaz” ile bu ayağa bağlar, kitaptan öğrenme üzerine yapılan takılmaya karşılık verir ve ustaya saygıyı korur. Son dizesi “anamaz” ile biten dörtlük ayağa uyar, ama rakibine “bunak” diyerek saygı sınırını aşar; doğayı anlatan dörtlük ise ayağa uysa da rakibin sözüne hiç karşılık vermez.

Cevap: A

8. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.3 parçaları belirler · zor) Son parçada Gülay’ın ne hissettiği söylenmez; saate ve soğumuş çorbaya bakması, kalkmadan sorduğu soru bekleyişi ve kırgınlığı okurun kendisinin çıkarmasını sağlar. Murat örneğinde gülümseme bir davranıştır, ama anlatıcı onun üzgün olduğunu ve nedenini açıkça söylediği için parça anlatma tekniğine kayar.

Cevap: E

9. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 sınıflandırır · zor) Romancı eczacının adını gerçek eczacıdan aldığını, ama ona yüklediği cesaret sahnesini tümüyle uydurduğunu söyler; bilgi notuna göre kişinin davranışı yazarın tasarımıdır. Adın gerçek kişiden alınması ise bir olgudur; gazetelerdeki sel ve köprü bilgileriyle yazarın kendi yaşadığı un çuvalı anısı da gerçeklik zeminine aittir.

Cevap: D

10. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · zor) Nota göre özel adların örtüşmesi, bir metnin ötekini tanıdığını düşündüren türden bir benzerliktir. Kahramanın ayrılıp değişerek dönmesi ise notta koşutluk örneği olarak verilen genel bir izlektir; benzer yaşam koşulları ve ödüllendirilen iyilik de ortak deneyimden doğabilecek benzerliklerdir.

Cevap: C

Paragrafta İddia ve Kanıt

Test 28 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · zor) Yazar, altın oranın güzel yapılarda bulunduğu iddiasının ölçüm noktalarının sonuca göre seçilmesinden kaynaklandığını savunuyor; ölçüm kuralı önceden sabitlendiğinde de oranın tutarlı biçimde çıkması bu eleştiriyi boşa çıkarır. Tapınak ölçülerinin farklı noktalardan farklı sonuç vermesi ise görüşü zayıflatmaz, tersine destekler.

Cevap: C

2. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar (iddia-gerekçe) · zor) Eldiven hemşirenin cildini korumak amacıyla yaptırılmış, asıl yararı ise birkaç yıl sonra hastalarda yara iltihabını azaltması olarak ortaya çıkmıştır; bu bilgi amaç ile sonuç arasındaki farkı doğrudan gösterir. Hemşirenin işi bırakmayı düşünmesi yalnızca buluşun neden yapıldığını açıklar, ortaya çıkan farklı yarar hakkında bilgi vermez.

Cevap: E

3. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar: görüşü destekleyen kanıtı seçme · zor) Aynı topluluktan olup farklı bir dille büyüyenlerde becerinin görülmemesi, beceriyi ortam ya da soy değil dil farkının belirlediğini gösterir. Kapalı odada zorlanmama bulgusu ise yalnızca becerinin varlığını tekrarlar; becerinin dilden kaynaklandığını kanıtlamaz.

Cevap: A

4. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar: görüşü destekleyen örneği seçme · zor) Selim'in ayakkabıları tekrar tekrar dizmesi ve babanın mektubu açıp katlarken çayına dokunmaması, duyguyu adını koymadan davranışla gösterir. Nazlı örneğinde ise yazar duyguyu "mutsuz" diye doğrudan adlandırdığı için bu örnek Nehir'in görüşünü desteklemez.

Cevap: E

5. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar (iddia–kanıt) · zor) Batu'ya göre yazar önce Cemal'in yadırganan bir davranışını gösterir, ardından bu davranışı açıklayan geçmişe döner; saat almaktan vazgeçmenin babanın sattığı saatle, düğünden sessizce ayrılmanın çocukken düğünde kaybolmayla açıklanması bu düzene uyar. Kasabanın kuruluş efsanesi de geçmişi anlatır, ancak Cemal'in hiçbir davranışını açıklamadığı için görüşü desteklemez, tersine zayıflatır.

Cevap: D

6. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar (iddia–gerekçe) · zor) Yiğit'e göre açıklama okuru şairin yorumuna bağlar, açıklamasız şiir ise farklı okumalara açıktır; yorumların açıklamayı tekrarlaması ve açıklamasız şiire çok farklı yorumlar gelmesi bu iddiayı destekler. Açıklamalı sayıların daha çok okunması ise okurun kendi yorumunu kurup kurmadığına ilişkin bir şey söylemez; açıklamayı savunan tarafa gerekçe olabilir.

Cevap: D

7. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · zor) Yazıya göre anlatıcı destanı ezberlemez, kalıp dizelere yaslanarak her seferinde yeniden kurar; olayların ve kalıpların korunup öteki dizele-

rin değiştiği kayıt bu görüşü doğrudan destekler. Yayımcıların yinelenen dizeleri çıkarması yalnızca yazılı edebiyatın yinelemeye bakışını gösterir, kalıpların sözlü anlatıdaki işlevine kanıt olmaz.

Cevap: B

8. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · zor) Yazı, uyarlamanın romana sadakatle değil, romandaki şeyi kendi diliyle yeniden kurmasıyla değerlendirilmesi gerektiğini savunur; iç konuşmayı atlayıp aynı duyguyu sessiz bir sahneyle veren dizinin başarılı bulunması bu görüşe kanıttır. Bütün bölümleri aktaran yapımın sadık diye övülmesi, yazının eleştirdiği ölçünün kullanıldığını gösterir; görüşü desteklemez.

Cevap: C

9. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · zor) Deniz, koşukların kısa dizeli ve tekrara elverişli biçiminin kalabalık önünde söylenmekten kaynaklandığını savunuyor; dörtlüklerin törende kalabalıkça birlikte tekrarlandığını gösteren bir bulgu bu bağı doğrudan destekler. Söyleyenlerin adlarının bilinmemesi sözlü geleneğe işaret etse de biçimin topluluk için elverişli olduğu iddiasına kanıt olmaz.

Cevap: C

10. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar (iddia-gerekçe) · zor) Sude'nin temel yargısı, filmin olay örgüsüne sadık kaldığı hâlde romanın asıl gücü olan iç sesi aktaramadığıdır; Nevin'in iç sesiyle verilen bölümlerin filmde karşılıksız kalması bu yargıyı doğrudan destekler. Filmin gerçek mekânlarda çekilmesi yalnızca "sadık" olduğu yönündeki yan yargıyı destekler; uyarlamanın "eksik" kaldığı iddiasına kanıt olmaz.

Cevap: D

Paragrafta İddia ve Kanıt

Test 29 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar (iddia–gerekçe) · zor) Hızlanmanın ayrı adları olmayan İngilizce konuşanlarda görülmemesi, farkı yaratanın dil olduğunu destekler. Rusça konuşanların aynı adı taşıyan tonlarda da hızlı olması ya da görme keskinliklerinin yüksek olması, hızı dilden bağımsız bir nedene bağlayacağı için yargıyı zayıflatır.

Cevap: B

2. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar (iddia–gerekçe) · zor) Yazı, yanıtı bulunamayan sorunun zihinde açık bir yer bıraktığını ve derste o yere denk gelen bilginin daha iyi tutulduğunu savunur; ön sorularda geçen bilgilerin öteki bilgilerden daha iyi hatırlandığının ölçülmesi bu açıklamayı doğrudan destekleyen bir bulgudur. Kimi öğretmenlerin bu yola alışmış olması ise yöntemin işe yaradığını göstermez; Hande'nin aradığı ölçülmüş bir sonuç değil, yazıda zaten anılan bir uygulamadır.

Cevap: D

3. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Lale desenlerini "gördüğüm en zarif çizgiler" diye nitelemek ve ustanın ölümünü "en parlak ışığın yitirilmesi" diye yorumlamak, doğrulanamayan kişisel yargılardır; öğretmenin notunu bunlar destekler. İki yüze yakın eserin müzede sergilendiği bilgisi ise sayılıp doğrulanabilecek nesnel bir bilgidir.

Cevap: D

4. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · zor) Metne göre bulamamak, ancak arama aranan şeyi bulabilecek güçteyse yokluğa kanıt olur; gündüz ve yalnız girişe bakılarak yapılan tarama, yarasaları kaçırabilecek zayıf bir aramadır.

Ekibin tanınmış olması aramanın nasıl yapıldığı hakkında bilgi vermediği için yargıyı zayıflatmaz.

Cevap: E

5. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · zor) İddia, değirmenin köyün haberleştiği ve buluştuğu başlıca yer olduğudur; duyuruların değirmen kapısına asılmak üzere yazıldığını gösteren belgesel nitelikteki defter notları bunu doğrudan destekler. Muhtarlık toplantılarının değirmen önünde yapılması iddiayı destekleyebilecek bir bilgi gibi görünür, ancak metinde böyle bir bilgi yoktur; torunun anlatımı ise yalnızca ustanın değirmene sevgisini gösterir.

Cevap: E

6. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · zor) Yazar, o yılların okurunun kahvehanede hikâyeyi kesip açıklama yapan anlatıcıya alışık olduğunu, ilk romancıların bu tanıdık sesi yazıya taşıyarak okurun yeni türe ısınmasını kolaylaştırdığını söyler. Avrupa romanlarıyla ilgili gerekçe akla yatkın görünse de paragrafta hiç geçmez; görüş yalnızca yerli okurun alışkanlığına dayandırılmıştır.

Cevap: D

7. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · zor) Hakan'ın gerekçesi, özrün hızla ulaşmasının kırgınlığı önlediği varsayımına dayanır; kırgın kişilerin hızdan çok özene önem verdiği bilgisi bu varsayımı doğrudan sarsar. E-postanın yanlış kişilere iletilebilmesi e-postanın bir sakıncasıdır, ama Hakan'ın hız gerekçesini çürütmez; mektubun geç ulaşması ise onun gerekçesini güçlendirir.

Cevap: E

8. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar · zor) Son yargıya göre sessizliğe verilen anlam doğuştan değil, içinde büyünen konuşma alışkanlıklarıyla öğrenilir; çocukların tepkisinin büyüdükçe çevrelerindeki yetişkinlerinkine benzemesi bu öğrenmeyi doğrudan destekler. Bebeklerin her kültürde aynı algıyı göstermesi ise doğuştan bir özelliğe işaret ettiği için yargıyı zayıflatır; kalp atışı bulgusu yalnızca tedirginliği gösterir, kaynağını göstermez.

Cevap: B

9. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar · zor) Konservatör, sanatçının çürümeyi işin konusu saydığını ve bozulmayı durdurmanın yapıtı değiştirmek olacağını söyler; karar bu gerekçeye dayanır. Çürümeyi yavaşlatmanın yolları olduğu metinde açıkça belirtildiğinden yöntem bulunamadığı gerekçesi yanlıştır; sanatçı da hayattadır ve kendisiyle konuşulmuştur.

Cevap: D

Paragrafta İki Metni Karşılaştırma

Test 30 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.2 karşılaştırma (otobiyografi ile söyleşi) · orta) Metin II'de yazar, uzun cümlelerle bir bölüm yazmayı denediğini ve editörünün sözü üzerine bundan döndüğünü anlatır; Metin I kısa cümleleri çocukluktaki dükkânın çıngırağına bağlarken Metin II okurun yazarla "aynı yerde soluklanmasını" istediğini söyler, bu yüzden II ve III'e ulaşılır. I'e ulaşılamaz, çünkü yazar Metin II'de "Bu üslubu bilerek seçmedim." der, Metin I'de de onu çocukluğunun mirası sayar.

Cevap: D

2. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.4 metinleri dil kullanımı açısından karşılaştırır · orta) Metin I'de kepenklerin kirpik açması, köprünün gerinmesi ve iskelenin esnemesi gibi kişileştirmeler vardır; Metin II ise sabahı gerçek anlamlı sözcüklerle, bilgi vererek anlatır. Amaçların yer değiştirildiği seçenek iki

metnin işlevini ters çevirir; ölçüme dayanma da yalnız Metin II için geçerlidir.

Cevap: B

3. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 karşılaştırma · zor) Metin I, yakalanma korkusu kalkınca dürüstlüğün sürüp sürmeyeceğini sorgulayarak erdemin başkalarının bakışına bağlı olabileceğini düşündürür; Metin II ise gözetimle başlayan doğruluğun alışkanlığa dönüşünce gözetleyene ihtiyaç duymadığını söyler. Metin II gözetimin başlangıçtaki rolünü kabul ettiği için ("gözetlenerek başlar belki") Metin I'i bütünüyle reddettiği söylenemez.

Cevap: E

4. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 karşılaştırma (hikâye ile anı) · zor) Metin I'de yazar 1983 baharında yaşadığını birinci kişi ağzından ve kırk yılı aşkın süre sonra hatırlayarak anlatır; Metin II'de ise Cemile adlı kurmaca bir kişi vardır ve fısıldayan kitaplar gibi hayal ürünü ayrıntılar kullanılır. Olağanüstü görünen öğe Metin II'dedir; Metin I'deki "rafları dolu bir oda çıktı sanki" ifadesi yalnızca bir benzetmedir.

Cevap: A

5. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 karşılaştırma (şiir ile deneme) · zor) Metin I, hep aynı çatıya dönen leyleğe "hangimiz daha çok sahibiz" diye sorarak aidiyeti sorgular; Metin II de bir yeri kendimizin saymak için doğmanın yetmeyip her yıl dönmek ve yuvayı onarmak gerektiğini düşünür. Yön bulmadan yalnızca Metin II'de, bunun hâlâ araştırıldığı biçiminde söz edilir; leyleğe doğrudan seslenen ise Metin I'dir.

Cevap: A

6. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır: iki metindeki görüşleri karşılaştırma · zor) Metin I başlığı okura verilen en güçlü ipucu sayar; Metin II de başlığın yönlendirdiğini kabul eder, ama bu ipucunun esirgenmesini anlamı çoğaltan bir seçim olarak görür. Metin II başlığın etkisiz olduğunu söylemez; tersine, etkisi olduğu için başlıksızlığın okura özgürlük tanıdığını savunur.

Cevap: E

7. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır: hikâye ile anıyı karşılaştırma · zor) Metin I olayı 1987 kışında Erzurum'a yerleştirir; Metin II ise yalnızca "köy okulu" ve "o sabah" der. Metin II'de anlatıcı Yusuf'un yıllar sonra öğrencilerine kozalak toplatacağını bildirdiği için üçüncü yargı doğrudur; ancak Metin II üçüncü kişiyle anlatıldığından ikinci yargı yanlıştır.

Cevap: D

8. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır: iki metnin görüşlerini karşılaştırma · zor) Metin I anlamı alt yazıyı yazanın, Metin II ise kadrajı belirleyip kırpanların seçimine bağlar; ikisinde de okurun gördüğü şey birilerinin tercihiyle şekillenir. Metin II alt yazıdan değil kadrajdan söz ettiği için alt yazının okuru yanılttığını öne süren o değildir.

Cevap: A

9. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır (hikâye ile anı) · zor) Anı olan Metin I, yazarın yaşadığını "1998 yılının ekim ayı" ve "Kadıköy" gibi gerçek zaman ve yer bilgileriyle verir; hikâye olan Metin II ise "kasaba", "yıllar sonra" gibi adlandırılmamış zaman ve mekân kullanır. Meslek seçimi yalnız Metin II'de vardır; Metin I'de yalnızca gözlükle değişen görme deneyimi anlatılır.

Cevap: C

10. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 karşılaştırma · orta) Birinci metinde boş bir kıta haritacının işini yarım bıraktığı izlenimini verdiği için doldurulur; ikinci metinde ise boşluk "Burayı henüz bilmiyoruz." demenin yolu sayılır. Ölçüme dayanmayanı silme uygulaması yalnız ikinci metinde anlatıldığı için iki

metinde ortak değildir.

Cevap: C

Paragrafta İki Metni Karşılaştırma

Test 31 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 karşılaştırma · zor) Birinci metin karşı görüşü zayıflatarak aktarmanın kolay bir zafer ama güven kaybı getirdiğini, ikinci metin ise görüşün en güçlü hâline itiraz etmenin kişiyi ya sağlam bir karşı çıkışa ya da kendi boşluğunu görmeye götürdüğünü anlatır. İkinci metin bu kuralın yalnızca nezaket gereği uygulanmadığını açıkça söylediği için onu nezaket kuralına indirgeyen yorum yanlıştır.

Cevap: D

2. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 karşılaştırma · zor) Birinci metnin yazarı, eser sergilenirse hem halkın ona ulaşacağını hem de onu tanıyan birinin çıkabileceğini düşünür; ikinci metnin yazarı ise belgesiz parçanın vitrine konmasının kaçak kazı yapanlara alıcı bulunacağı mesajını vereceğini söyler. Etiket önerisi yalnızca birinci metinde geçer; ikinci yazar bunu yeterli bulmaz, sergilemeye bütünüyle karşı çıkar.

Cevap: C

3. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · zor) Metin I, eski kemanın sesinin zamanla eşsizleştiğini kişisel bir kanı olarak dile getiriyor; Metin II ise gözleri kapalı çalan solistlerin eskiyi yeniden ayırt edemediğini gösteren bir deney aktarıyor ve bu deney Metin I'deki yargıyı sorgulatıyor. Metin II'nin bütün değerin addan geldiğini kesin olarak söylediği yargısı aşırı genellemedir; metin "bir bölümü… gelebilir" diyerek temkinli konuşur.

Cevap: D

4. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 karşılaştırma · zor) Metin I'de doğumu ve savaşı olağanüstü olaylarla anlatılan, yurdun sınırını çizen ve boyuna örnek olan bir kahraman vardır; Metin II ise bir ozanın sevdası ve gurbet serüveni çevresinde gelişir. Nazım ile nesrin bir arada kullanılması Metin I'in değil Metin II'nin özelliğidir; bu seçenek iki metni karıştırır.

Cevap: E

5. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 karşılaştırma · zor) Metin I "ziya, sükûn, müphem, mazi, sine" gibi Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerle uzun, süslü cümleler kurarken Metin II kısa cümlelerle ve gündelik sözcüklerle yalın bir anlatım kullanır. Metin II'nin iç dünyayı daha ayrıntılı çözümlediği yargısı ters yöndedir; kahramanın hüznünü ayrıntılı işleyen Metin I'dir.

Cevap: C

6. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır (Tanzimat şiiri ile Fecriati şiiri) · zor) Metin I "ey … el" ve "Uyan ey millet" seslenişleriyle okuru haksızlığa karşı durmaya çağırır; Metin II ise yağmurlu bahçenin ve uzaktan gelen ezginin bıraktığı izlenimi, kimseye öğüt vermeden ve "Bilmek de istemiyorum" diyerek yalnızca duyarak aktarır. Sözün yetersizliği yalnız Metin II'nin son dizesinde dile getirilir; Metin I'de böyle bir yargı yoktur.

Cevap: A

7. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır (aynı anının iki söyleyişi) · zor) İkinci anlatıcı ağlayanın kendisi olduğunu doğrular ama ablasının suya koştuğunu kabul etmez; yine de "Hangimizin haklı olduğunu bilmiyorum." diyerek kendi hatırladığından da emin olmadığını gösterir. İki anlatıcı yer ve zaman konusunda değil, o gün kimin nasıl davrandığı konusunda ayrılır; ikinci anlatıcı da ablasını dinlerken ses çıkarmadığını söyler.

Cevap: B

8. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır (iki metindeki görüşler) · zor) Metin I, gündelik dildeki duyular arası aktarımların yerleşip fark edilmez olduğunu; Metin II ise şiirdeki alışılmadık eşleşmenin okuru durdurup köprüyü kendisinin kurmasını gerektirdiğini anlatır. Metin I'e göre yerleşik aktarımlar fark edilmediği için okuru her zaman duraksattığı söylenemez; Metin II de imgenin tekrarla değil, ilk kez kurulan eşleşmeyle doğduğunu söyler.

Cevap: E

9. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 karşılaştırır · orta) Metin I işaretin iletinin ulaşıp ulaşmadığı belirsizliğini kaldırdığını söyler; Metin II de "bir belirsizliği kapatırken" diyerek bunu kabul eder, ama yanıtsızlığın nedenine dair yeni ve daha can sıkıcı bir belirsizlik doğduğunu ekler. Alıcı üzerindeki baskıdan yalnızca Metin II söz ettiği için bu yargıyı Metin I'e yüklemek yanlıştır.

Cevap: C

Paragrafta İki Metni Karşılaştırma

Test 32 Çözümleri

1. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 karşılaştırır · zor) Metin I'in yazarı mektubun ne zaman okunacağını bilemediği için "her zaman geçerli olacak" öğütler yazar; Metin II'nin yazarı ise ayrıntıları akşamki telefona bırakır. Metin I bir mektuba yanıttır, haberi ilk kez veren yazar değildir; bu yüzden iki yazarın da haberi ilk veren olduğu söylenemez.

Cevap: E

2. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 karşılaştırır · zor) Metin I, eleştirmenin kitabı okuyup okumamaya karar verecek kişiye yazdığını varsayarak sonu saklamayı önerir; Metin II ise eleştiriyi kitabı bitirmiş okurla yapılan bir konuşma sayar. Metin II, iyi bir romanın sonu bilinerek okunduğunda değer yitirmediğini söylediği için iki metnin de bunu kabul ettiği söylenemez.

Cevap: C

3. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 karşılaştırır · zor) Metin I kalıp övgüleri ve çözümleme eksikliğini kusur sayar; Metin II ise yazar ile okur aynı eğitimden geçtiği için açıklamaya gerek duyulmadığını söyleyerek aynı özelliği ortamın ortak bilgisine bağlar. Değerlendirmenin seçimde saklı olduğu düşüncesi Metin I'e değil Metin II'ye aittir.

Cevap: D

4. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 karşılaştırır · zor) Metin II'ye göre havadan söz etmek, iyi niyeti bildiren örtük bir iletidir; iki metnin yazarı da bu konuşmaların yeni bir bilgi taşımadığını açıkça söyler, ama Metin II bunu bir eksik değil, işlevin koşulu sayar. Metin I'in yazarı bu konuşmaları gerekli bulmaz, aksine boşa harcanmış soluk sayar.

Cevap: E

5. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 karşılaştırır · zor) Metin I doğum yılını sicil kaydına, düzeltme alışkanlığını nüsha farklarına dayandırır ve ölüm tarihinin bilinmediğini belirtir; Metin II ise süslü bir dille, yazarın şairle sohbetinden doğan izlenimlerle övgüde bulunur. Metin II'deki övgülerin Metin I'le çeliştiği düşünülebilir; oysa iki metin de şairi sohbeti sevilen, meclislerde aranan biri olarak gösterir.

Cevap: A

6. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 karşılaştırır · zor) Metin I satış amaçlı tanıtım ile gerekçeli değerlendirme yapan eleştiriyi birbirinden ayırır; Metin II ise eleştiri cümlelerinin kapağa taşındığını ve övgünün ödüllendirildiğini göstererek bu sınırın uygulamada keskin kalmadığını söyler. Eleştirmenlerin bilerek çıkar gözettiği yargısı yanlıştır, çünkü Metin II bunun kimi zaman "farkında olmadan" olduğunu belirtir.

Cevap: C

7. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır · zor) Metin I'in yazarı, mektup ulaştığında sınavın bitmiş, eriklerin olgunlaşmış olacağını düşünerek aradaki zamanı hesaba katar; Metin II'nin yazarı ise öğretmenin iletiyi öğleye kadar okuyup yanıtlayabileceğini düşünerek düzeltmeyi aynı akşama yetiştirmeyi önerir. Özür yalnız Metin II'de dilenir; Metin I'in yazarı ise acele edilmemesini ister.

Cevap: D

8. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar · zor) Metin I bugünün okurunun yapıtla kendi dilinde buluşmasını, Metin II ise eski çevirinin yapıta kazandırdığı ses ve kimliğin korunmasını önemser; iki çeviriyi birlikte okura sunmak her iki kaygıyı da karşılar. Eski çevirinin dilini sadeleştirmek ise Metin II'nin korunmasını istediği sesi ve ritmi bozacağı için bu görüşle uzlaşmaz.

Cevap: D

9. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır · zor) Metin I şiirleri "inci gibi parlak, derya gibi engin" diyerek benzetmelerle över; Metin II ise gazellerin sayısını ve mecmualara dağıldığını bildirir, değerlendirmeyi de araştırmacılara dayandırır. Divan konusunda iki metin çelişmez; ikisi de divanın sağlığında toplanmadığını aktarır.

Cevap: C

Paragrafta Görsel Okuma

Test 33 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 karşılaştırma (görsel mesajı okuma) · kolay) Programa göre genç şairlerle söyleşi saat 14.00'te başlamaktadır; Gökçe ise söyleşinin iki buçukta olduğunu yazmıştır, bu yüzden arkadaşlar söyleşinin ilk yarım saatini kaçırabilir. Mesajdaki öteki saat ve yer bilgileri, örneğin gezi yazarlığı atölyesinin ikinci salonda yapılması, tabloyla örtüşmektedir.

Cevap: B

2. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 ön bilgilerle bağlantı kurma ve karşılaştırma (bilgi görseli) · orta) Metne göre biber Amerika kökenlidir ve Anadolu'ya on altıncı yüzyıldan başlayarak ulaşmıştır; salçanın yaygınlaşması da çok daha yenidir, bu yüzden biber salçalı köfte on beşinci yüzyıl sofrasına uymaz. "Ekşili" sözü ya da koruk suyu ve erik gibi malzemeler yanıltıcı olabilir; ancak metin bunları o dönemde ekşilik vermek için kullanılan malzemeler arasında sayar.

Cevap: A

3. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 karşılaştırma ve çıkarım (çok modlu metin) · orta) Grafikte öğle arasına geçilen 4, 5 ve 6. haftalardaki sayılar (180, 260, 240) ilk üç haftanın en yükseği olan 130'dan fazladır; en büyük artış da şiirlerin yazarlarınca okunmaya başlandığı 5. haftadadır (80). III'e ulaşılamaz, çünkü notta haftada iki güne çıkmak yalnızca gelecek dönem için bir öneridir ve 6. haftadaki düşüşün nedenine değinilmez.

Cevap: C

4. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır: tablodaki veriyi metindeki bilgiyle ilişkilendirme · orta) Masa kasımda kurulmuştur; tabloda şiir 12'den 27'ye çıkmış, kasımda tiyatro 14, deneme 11 olmuştur. Romandaki azalma ile şiirdeki artış aynı aya düşse de tablo, bu öğrencilerin romandan şiire geçtiğini göstermez; neden-sonuç ilişkisi verilerden çıkmaz.

Cevap: C

5. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır: görseldeki bilgiyi metinle karşılaştırma · orta) Afişte katılımcıların sevdikleri bir şairin şiirini ya da kendi yazdıkları bir şiiri okuyabilecekleri belirtilmiştir; Arda ise kendi yazılan şiirlerin kabul edilmediğini söylemiş-

tir. Başvuru tarihi, şiir sayısı ve velilerin davetli olması afişle örtüşür.

Cevap: E

6. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır: grafikteki veriyi metindeki ölçütle ilişkilendirme · orta) Grafikte en az dinlenen bölüm 54 öğrenciyle "Kitap Önerisi"dir ve yalnızca bir bölüm kaldırılacağından 61 öğrencili "Bilmece Köşesi" yayında kalır. En çok dinlenen bölüm 142 öğrenciyle "Müzik Arası" olduğu için süre "Okul Haberleri"ne eklenmez.

Cevap: D

7. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırma ve çıkarım (metin + grafik) · orta) Grafikte sessiz okuma 18 öğrenciyle en az seçilen biçimdir; notta da şiirin taşıdığı duygunun çoğu zaman sessiz okumada kaybolduğu söylenir, yani yargı iki kaynağın birleşimiyle kurulur. Müzik eşliğinde dinlemeyi seçen 47 öğrenci 120 kişinin yarısına ulaşmaz; arkadaşının okuyuşunu dinleyen 21 öğrenci de sessiz okumayı seçen 18 öğrencinin iki katı değildir.

Cevap: A

8. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler (hikâye haritası) · orta) Hikâyede kız çocuğunun kim olduğu söylenmez, yalnızca "atkısına gömülmüş bir kız çocuğu" denir; tablodaki "Hasan Efendi ve kızı" bilgisi metinde olmayan bir akrabalık ekler. Çözüm satırı ise doğrudur: Bakkal kutuyu kapının önüne bırakır ve sabah kutu alınmış olur.

Cevap: A

9. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 karşılaştırma · orta) Tabloda nakaratı olmayan tek varyant Dereli'dir ve beş dörtlükle en uzun söyleyiş odur; Dereli varyantı öbür ikisinden farklı olarak kavuşmayla biter ve hareketli bir ezgiyle söylenir. Dereli'de sevgilinin adı Zeynep olarak geçtiği için üç varyantta da aynı adın kullanıldığı söylenemez.

Cevap: E

Paragrafta Görsel Okuma

Test 34 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 karşılaştırma · orta) Tabloda Tokat'ta 1968 ve 1997'de yapılan iki kayıttan yalnız birinde nakarat var; açıklama da aynı yörede yıllar arayla yapılan derlemelerin farklı çıkabileceğini söylüyor, yani bu iki kayıt zamana bağlı değişimin örneğidir. En eski kaydı daha doğru sayan yargı, açıklamadaki "bir varyantı ötekinden daha doğru saymak yanıltıcıdır" uyarısıyla çelişir.

Cevap: E

2. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 karşılaştırma · orta) Not son ayda bir düşüş gözlendiğini söylüyor ama neyde olduğunu belirtmiyor; grafik bu düşüşün aralıkta basılı uyarlamalarda (46'dan 38'e) yaşandığını gösteriyor. Düşüşü sesli kitaplara yönelmeye bağlamak ise notta korkunun yersiz çıktığının söylenmesi ve sınav haftalarının anılmasıyla çelişir.

Cevap: D

3. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır (afiş ile mesaj) · orta) Mesaja göre katılımcılar atölyenin son gününde çocuklara masal anlatacaktır; afiş atölyenin 8, 15 ve 22 Kasım'da yapılacağını gösterdiği için bu gün 22 Kasım'dır. Afişe göre kayıt 5 Kasım'a kadar danışma masasında yapılır, atölye pazar günleridir ve ücretsizdir; mesaja göre de masallar kitaptan değil büyüklerden derlenecektir.

Cevap: C

4. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · zor) Dörtte bir sınırı 9. sınıflarda 20, 10. sınıflarda 15 oydur; iki düzeyde de bu sınıra ulaşan türler destan (24 ve 16) ile halk hikâyesidir. Halk hikâ-

yesi geçen yıl sahnelendiği için seçilemez; fabl ise 10. sınıflarda sınıra ulaşsa da 9. sınıflarda 18 oyda kalmıştır.

Cevap: E

5. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · zor) Kitap sayısı öğrenci sayısına bölündüğünde 10-A'da 4, 10-B'de 5, 10-C'de 4,5, 10-D'de yaklaşık 4,3 kitap düşer; toplamı daha yüksek olan 10-A ile 10-C, öğrenci başına oranda 10-B'nin gerisinde kalır. Toplamda birinci olan 10-A oranda sonuncu olduğu için toplam ile oranın aynı sıralamayı verdiği söylenemez.

Cevap: A

6. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 sınıflandırma · zor) Kırk bir beyitlik, baharı anlatıp bir valiyi öven ve duayla biten birinci şiir tablodaki kaside özelliklerine; yedi beyitlik, sevgiliden yakınan ve son beytinde şairin adı geçen ikinci şiir de gazel özelliklerine uyar. İlk beytin kafiyeli olması tabloya göre iki türde de görüldüğünden üçüncü şiirin bu yüzden "kesin olarak" gazel sayılacağı yargısı yanlıştır.

Cevap: B

7. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır (tablodaki veriyi metindeki bilgiyle ilişkilendirme) · zor) Açıklamaya göre en küçük grup sekiz kişilik 80 yaş üstü gruptur; tabloya göre bu gruptan dokuz masal derlenmiştir, yani kişi başına birden fazla masal düşer, öteki gruplarda bu oran birin altındadır. Ninni sayıları tabloda birbirine yakın görünse de grupların kişi sayısı farklı olduğundan kişi başına düşen ninni, 80 yaş üstü grupta ötekilerin neredeyse iki katıdır.

Cevap: E

8. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır (metin + grafik) · zor) Grafiğe göre destan 8'den 24'e, türkü 6'dan 18'e çıkarak üç katına ulaşmıştır; nota göre haftada söyleşi yapılan türler de tam bu ikisidir. Onarıma gönderilen kitaplara karşın halk hikâyesi sayısı 10'dan 14'e yükselmiştir; masal için ise hiçbir etkinlik düzenlenmediğinden artış masal anlatımına bağlanamaz.

Cevap: A

Paragrafta Görsel Okuma

Test 35 Çözümleri

1. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır · orta) Afişe göre âşık atışması konferans salonunda ve davetiyeyle yapılacaktır; e-postada ise spor salonu yazılmış ve herkesin kapıdan girebileceği söylenmiştir. Çarşamba günkü yemek etkinliği e-postada hiç anılmadığı için bütün etkinliklere yer verildiği söylenemez.

Cevap: C

2. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 karşılaştırır · orta) Grafiğe göre 86 e-postanın konu satırı boştur; yazıya göre bunların 40'ında gönderenin adı da yoktur, demek ki 46'sında konu satırı boş olduğu hâlde ad ve sınıf yazılmıştır. Konu satırı boş e-postalar 200'ün yarısına ulaşmaz; ad ve sınıfı eksik 72 e-postanın da yalnızca 40'ında konu satırı boştur.

Cevap: B

3. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.2 karşılaştırır · orta) Tabloya göre toplamlar "Son Vapur" 24, "Kırık Saat" 23, "Kar Altında" 24, "Eski Defter" 24'tür; kesintiyle "Son Vapur" 22'ye düşer. Eşit puanlı iki hikâyeden özgünlüğü yüksek olan "Kar Altında" birinci, "Eski Defter" ikinci olur; dilde en yüksek puanı alan "Kırık Saat" ise üçüncüdür.

Cevap: B

4. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Tabloda ikinci kayıtta canlanma oranı yükselirken konuşanı karıştıranların ve olay sırasını izleyemeyenlerin oranı da artmıştır; dinleyiciler kurayla ayrılmış ve iki kayıt arasındaki tek

fark geçişlerin veriliş biçimi olduğundan I'e, süre aynı kaldığı için de II'ye ulaşılır. Olay sırasını izleyemeyenler ikinci kayıtta yüzde otuzda kaldığından III'teki "çoğunluk" yargısı aşırı bir genellemedir.

Cevap: C

5. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Grafikte ocaktan nisana her ay iki dilli baskıların çubuğu tek dilli baskılarınkinden yüksektir; tek dilli baskılar ise ekimden aralığa 12, 10 ve 9 ile zaten düşmektedir, bu yüzden I ve III doğrudur. Şubattaki düşüşün nedeni nottan anlaşılır: Kütüphane iki hafta kapalıdır; bu düşüşü ilgi kaybına bağlamak metindeki bilgiyi gözden kaçırmaktır.

Cevap: D

6. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Tabloya göre ilk turda en çok oyu Kırık Saat almış, ama ikinci turda Pazar Yeri'ne yenilmiştir; açıklamadaki "kazanan oyun kadrosu en kalabalık olandır" bilgisi tablodaki türle birleşince en kalabalık kadronun komedide olduğu anlaşılır. İkinci turda oy kullanan 30 üyeden yalnızca 14'ü dramı seçtiği için III'e ulaşılamaz.

Cevap: C

7. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 2.2.4 karşılaştırır · orta) Kart sütununda en büyük sayı doğum günündedir (41); ödev teslimde (118) ve kulüp başvurusunda (87) en çok e-posta seçilmiştir. Özür dilerken yazılı yolları seçenler 22 + 6 + 74 = 102 kişiyle sözlü yolu seçen 58 kişiden açıkça fazladır; bu yüzden nottaki yargı tabloyla çelişmez.

Cevap: C

8. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 karşılaştırır · orta) E-postada koltukların yarısının misafirlere ayrıldığı, afişte ise salonun 120 koltuklu olduğu yazar; iki bilgi birleşince altmış koltuk bulunur. Gösteri ile söyleşi toplam 60 dakikadır, yani bir saati aşmaz; panodaki liste de misafirler için değildir, onlar e-postayla yanıt verecektir.

Cevap: D

Paragrafta Ölçüte Göre Değerlendirme

Test 36 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.2 görsel ve başlıktan anlam kurma (ölçüte göre) · kolay) Afişte tarih, yer, giriş koşulu, tür ve slogan vardır, ama gösterinin saat kaçta başlayacağı yazmaz. "Perde arası: 15 dakika" bilgisi bir süre bildirir; gösterinin başlama saati yerine geçmez.

Cevap: C

2. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar (ölçüte göre seçim) · orta) Yazının ana düşüncesi, orman tabanındaki küçük bitkilerin ağaçlar yapraklanıp ışığı kesmeden önce yaşam döngülerini tamamlamasıdır; "Işık Kapanmadan Sahneye Çıkanlar" bu kısa fırsatı bir sahne mecazıyla ve soru kurmadan verir. "Ağaçlar Yapraklanmadan Açan Çiçekler" ana düşünceyi yansıtsa da mecazlı bir söyleyiş içermez.

Cevap: A

3. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.5 sınıflandırır: metinleri verilen ölçütlere göre ayırma · orta) Selimiye girişinde kubbenin taşlara düşen gölgesi somut görüntüyü, küçülmüşlük duygusu kişisel izlenimi, yapının on altıncı yüzyılda yapılması da doğrulanabilir bilgiyi verir. Safranbolu girişi görüntü ve bilgi içerse de yazarın kişisel izlenimini yansıtmadığı için ölçütlerin birini karşılamaz.

Cevap: C

4. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar: metni ölçütlere göre denetleme · orta) E-postada kitabın adı, söyleşinin tarihi ve saati, yazardan istenen kısa konuşma ve saygılı kapanış

yer alır. Söyleşinin ne kadar süreceğine ise hiç değinilmemiştir; saatin verilmesi süreyi bildirmek anlamına gelmez.

Cevap: D

5. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.5 sınıflandırır: başlıkları ölçütlere göre değerlendirme · orta) Yazı, liman kentinin yüzünü suya döndüğünü ve kenti denizden gelenin tam cepheden tanıdığını anlatır; "denize dönük yüz" hem bu düşünceyi sezdirir hem mecaz içerir hem de dört sözcüktür. "Yüzünü Karaya Dönmüş Kent" de mecazlı ve kısadır, ancak yazarın "kentin yüzünü karaya değil suya dönmüş" yargısını tersine çevirir.

Cevap: A

6. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 2.2.4 konu ve ana düşünceyi belirler (ölçüte göre başlık) · orta) "Tabağın Atası Ekmek miydi?" başlığı tabağın ekmeğin işini devraldığı ana düşüncesini yansıtır, soru biçimindedir ve dört sözcüktür. Tabakların atasını soran uzun başlık ana düşünceye uysa da altı sözcük olduğu için son ölçütü karşılamaz; tahta levhaları soran başlık ise yalnız bir ayrıntıya odaklanır.

Cevap: B

7. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 sınıflandırma (söz sanatları ve ölçütler) · zor) Nisa'nın dörtlüğünde kar suyu, beyaz badem çiçekleri ve uyanan toprak baharı adını anmadan sezdirir; "fısıldar", "şal örter", "uyanır" kişileştirmedir ve son dize soru cümlesidir. Sarp'ın dörtlüğü kişileştirme ve soruyla bitme ölçütlerini karşılasa da hiçbir mevsimi sezdirmez; Aras mevsimin adını anar, Melis'te kişileştirme, Onur'da soru cümlesi yoktur.

Cevap: E

8. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar (ölçüte göre) · zor) Metin serginin adını, yerini ve tarihlerini bildirir, "bulacaksınız", "unutmayın" diyerek okura seslenir ve Rıza Usta köşesini örnek verir; ancak okurdan fotoğraf, eşya ya da anı getirmesini istemez. Son cümledeki "sergiyi gezmeyi unutmayın" çağrısı yalnızca ziyarete yöneliktir; danışmanın istediği katkı çağrısı yerine geçmez.

Cevap: D

9. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.5 sınıflandırır (ölçüte göre) · zor) Ayakkabılar gündelik bir eşyadır, onlara fısıldaşmak gibi insana özgü bir davranış yüklenmiştir ve ikinci dize soruyla biter. Çaydanlık dizelerinde eşya ve soru vardır ama çaydanlık bir insana değil lokomotife benzetildiği için kişileştirme ölçütü karşılanmaz; şemsiye ve saat dizeleri soruyla bitmez, umut ise somut bir eşya değildir.

Cevap: E

Paragrafta Ölçüte Göre Değerlendirme

Test 37 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · kolay) Bu duyuru günü ve yeri bildirir, atölyede aruzla dize okunacağını belirtir, "sen de gel" diyerek okuru davet eder ve aruzu doğru biçimde hecelerin uzunluk ve kısalığına bağlar. Salı günkü atölyeyi duyuran metin ise aruzu hece sayısına dayandırarak yanlış bilgi verir; hece sayısına dayanan ölçü hece ölçüsüdür.

Cevap: B

2. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · kolay) Afişte etkinliğin adı, tarihi ve yeri, eserlerin türleri (koşma, türkü, ninni) ve katılım koşulu yer alıyor; tanıtım cümlesi de abartısız bir çağrıdır. Ancak dinletinin kaçta başlayacağı hiçbir yerde yazılmadığından başlama saati ölçütü karşılanmamıştır.

Cevap: B

3. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · kolay) “Masalcının Minderi” iki sözcüktür, masal anlatıcısını anarak sözlü geleneğe gönderme yapar, soru biçiminde değildir ve kişi adı içermez. “Dede Korkut’un Ocağı” geleneğe gönderme yapsa da bir kişi adı içerdiği için son ölçütü karşılamaz.

Cevap: A

4. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · orta) Erzurum’da geçen, sade bir dille yazılmış bu cümle, cepheden dönecek oğlunu bekleyen babayla savaşın toplumda açtığı ortak yarayı sezdirir; üç ölçütü birlikte karşılar. Selanik’ten kalkan trendeki göçmen aileyi anlatan cümle sade ve millî bir duyarlılık taşısa da olayı Anadolu’da geçirmediği için bir ölçütü karşılamaz.

Cevap: D

5. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · orta) Şiir dört beyitten oluşuyor, ayrılık acısını işliyor; ilk beytin dizeleri “kalır–dalır” ile kafiyeli, sonraki beyitlerin ikinci dizeleri de “çalır, alır, salır” ile bu kafiyeyi sürdürüyor. Son beyitte ise şairin mahlası geçmediği için mahlas ölçütü karşılanmamıştır.

Cevap: D

6. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar (ölçüte göre başlık) · orta) Yazının ana düşüncesi, mutfakta duyulan kokunun gazın kendisine ait olmadığı, sızıntıyı fark ettirmek için bilerek eklenen bir uyarı olduğudur; beş sözcüklük bu soru başlığı üç ölçütü de karşılar. Kokunun neden eklendiğini soran başlık ana düşünceyi sezdirse de beş sözcük sınırını aşar; “Bir Uyarıdır” diyen başlık ise soru biçiminde değildir.

Cevap: E

7. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar (ölçüte göre) · orta) Bu duyuru tarihi ve yeri verir, öğrencilerin sesli okuma ve tartışma yapacağını söyler, okura “siz” diye seslenir ve iki cümleden oluşur. Kütüphanede buluşulacağını söylemeyen duyuru yer ölçütünü, üç cümlelik duyuru uzunluk ölçütünü, “sen” ya da üçüncü kişiyle seslenen duyurular hitap ölçütünü karşılamaz.

Cevap: B

8. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · zor) Üçüncü dörtlüğün ilk üç dizesi kendi arasında uyaklı olsa da son dize “elbette” sözüyle biter ve öteki dörtlüklerin son dizelerindeki “-ından” uyağına bağlanmaz; dddb düzeni bozulmuştur. Dizelerin hepsi on bir hecelidir, son dörtlükte de “Arda” adı geçtiği için öteki ölçütler karşılanmıştır.

Cevap: E

9. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar (ölçüte göre) · zor) Bu dizelerde “s” sesinin tekrarı belirgin bir ahenk kurar; su, söğüt, saz ve akşam ayazı okurun gözünde bir tablo canlandırır, öğüt ya da toplumsal ileti yoktur. “Bir ses” diye başlayan dizeler ses tekrarıyla ahenk kursa da renk ve şekli bilerek dışlar, somut bir imge sunmaz; çalışma ve köy yoksulluğu üzerine dizeler ise öğüt ya da toplumsal ileti taşır.

Cevap: B

Paragrafta Ölçüte Göre Değerlendirme

Test 38 Çözümleri

1. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar · kolay) Dilekçedeki “bence süper olur” ve “millet hem kitaplara bakar hem güneşlenir” gibi gündelik konuşma diline ait söyleyişler, resmî bir yazıda kullanılması gereken dile uymaz. Furkan kendini tanıtır, isteğini anket sonucu-

na dayandırır, hangi gün, hangi saatlerde ve nerede ne istediğini açıkça yazar ve "saygılarımla arz ederim" diyerek bitirir.

Cevap: E

2. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Son cümlede bisiklet park alanı isteğine spor salonundaki eksiklerin giderilmesi isteği de eklenmiştir; dilekçe tek bir istekle sınırlı kalmamıştır. Gerekçe ise çalınan bisikletler gibi somut bir durumla verildiği için karşılanmıştır.

Cevap: C

3. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Duyuruda saat 10.00'da yola çıkılacağı yazar, ama öğrencilerin nerede toplanacağı belirtilmez. Masraf bilgisi ise gezinin ücretsiz olduğu ve yalnızca öğle yemeği için harçlık gerektiği söylenerek verilmiştir.

Cevap: D

4. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) İlk cümle güvercinlikleri ve Kapadokya'yı anarak konuyu belirtir, soru biçimindedir, belgeseldeki gübre bilgisine dayanır ve sekiz sözcüktür. Güvercin ile bağ ilişkisini soran cümle merak uyandırsa da güvercinliklerden ve Kapadokya'dan söz etmediği için konuyu açıkça belirtmez.

Cevap: A

5. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Taslak salonun neden gerektiğini ayrıntılı biçimde anlatır, ama istenen şeyi yalnızca "gerekli destek" diye geçer; salonun hangi günlerde kullanılmak istendiği hiç söylenmez. Gerekçe ölçütü karşılanmıştır, çünkü finalin büyük bir salonda yapılacağı ve takımın sahne deneyimi olmadığı açıkça belirtilmiştir.

Cevap: D

6. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Afişte sergi-nin adı ve konusu, tarih, saat ve yer, kişisel bilgilerin kapatılacağı ve düzenleyen kulüp bulunmaktadır; ama mektubu olanların ne yapacağı hiç belirtilmemiştir. Yer ve kişisel bilgi cümleleri afişte zaten yer aldığından onları eklemek bir eksikliği gidermez.

Cevap: B

7. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Yazı, zil panelindeki adların yerini numaraların almasından yola çıkarak komşuluğun ad yerine numaraya dayanan bir ilişkiye dönüştüğünü anlatır; dört sözcüklü ve merak uyandıran "Zil Panelinden Silinen Adlar" bu düşünceyi sezdirir. Kuryelerle ilgili soru biçimindeki başlık merak uyandırsa da yazıda yalnızca bir ayrıntı olarak geçen kuryeyi öne çıkarır; komşuluğun mahremiyet uğruna zayıfladığını söyleyen başlık ise beş sözcüktür ve merak uyandırmak yerine sonucu baştan açıklar.

Cevap: A

8. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar · orta) Cevapta "oyar" ve "akar" sözcükleri rakibin "-ar" ayağını sürdürür, dizeler on birer hecedir, dağ yerinden kalkamayan bir taşa indirgenir ve derenin kayayı oyduğu gösterilir. Son dizede ise öğrencinin seçtiği mahlas geçmez; dize yalnızca derenin sürekliliğini söyler.

Cevap: A

Paragrafta Yeni Duruma Uygulama

Test 39 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.1 ön bilgilerle bağlantı kurar (yeni duruma aktarma) · orta) Tasarımcı denemelerin çoğunda bir kuralı çıkarıp attığını söyler; her denemede yeni kural eklemek bu yaklaşımın tersidir. Oyuncuların zorlandığı yerde kural

metnini gözden geçirmek ise tasarımcının takılmaları kendi kural metninin kusuruna yormasıyla örtüşür.

Cevap: A

2. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 ön bilgilerle bağlantı kurma ve çıkarım · zor) Yazı, dürüstçe yapılsa bile hatanın duyurulduğu yerden ve büyüklükten çok daha sönük verilen bir düzeltmenin yanlışı geri alamadığını anlatır; bu yüzden düzeltme hatayla aynı görünürlükte yayımlanmalıdır. Ayrıntılı özür yazısının iç sayfada kalması, metindeki on dördüncü sayfa örneğinde olduğu gibi "ses farkını" ortadan kaldırmaz.

Cevap: E

3. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 ön bilgilerle bağlantı kurma · zor) Denemeye göre "şimdilik" diye yapılan geçici çözümlerden kusursuzluk beklenmediği için bunlar beklenmedik biçimde kalıcılaşır; geçici olarak bağlanan kurdelenin yıllarca yerinde kalması bu düşüncenin yeni bir örneğidir. Kolilerde bırakılan kitaplar "şimdilik" sözcüğünü taşısa da kısa sürede yerleştirildikleri için düşüncenin tersini örneklemektedir.

Cevap: C

4. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.1 ön bilgilerle bağlantı kurar: metindeki kavramı yeni duruma uygulama · zor) Metindeki düşünce, yeni bir aracın kullanıcıya yabancı gelmesin diye tanıdık eski bir nesnenin görüntüsüne büründürülmesidir; ekrandaki sayfanın kâğıt gibi kıvrılması tam olarak budur. Radyo örneğinde yeni bir araç değil, eski bir nesnenin kendisi başka bir işte kullanılmaktadır.

Cevap: E

5. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.2 2.2.1 ön bilgilerle bağlantı kurar (yeni duruma aktarma) · zor) Metne göre yanıldığını bilmek yanılsamayı ortadan kaldırmaz; Ay'ın büyümediğini bildiği hâlde onu iri görmeyi sürdüren yolcu bu durumun örneğidir. Arayanın adını duyunca sesi hemen tanıyan dinleyicide ise bilgi algıyı değiştirmiştir; bu, metindeki düşüncenin tersidir.

Cevap: D

6. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · orta) Metne göre sergilendiği ortam nesneye "Buna sanat olarak bak." der ve ona anlam katar; mutfakta sıradan bir eşya olan cezvenin müze vitrinine konunca incelenmesi, bu düşünceyi metindekinden farklı bir nesne ve mekânla gösterir. Tavan ışıklarının yenilenmesi metinde geçen ışığı hatırlatsa da yalnızca yapıtın daha iyi görünmesini sağlar, ortamın nesneye yeni bir anlam kattığını göstermez.

Cevap: D

7. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 sınıflandırma · orta) Metne göre anlam kötüleşmesi, sözcüğün zamanla olumsuz bir değer yüklenmesidir; olumlu bir nitelikten "hilekâr" anlamına kayan sözcük bunun örneğidir. Saygı bildiren bir unvana dönüşen sözcük ise tersine, metindeki "yavuz" gibi anlam iyileşmesine örnektir.

Cevap: E

8. Çözüm: (10. sınıf, Dünden Bugüne · TDE2.2 ön bilgilerle bağlantı kurma · orta) Valla, belgenin dilinde ait olduğu söylenen çağdan sonra ortaya çıkmış sözcük ve kalıplar bulunca belgenin sonradan uydurulduğuna karar vermiştir; mektuptaki yeni sözcüklerden tarihini sorgulamak aynı yöntemi uygulamaktır. Kâğıt ve mürekkebin laboratuvarda incelenmesi de bir sınama yoludur, ama metnin dilini değil malzemesini esas aldığı için Valla'nın yöntemi değildir.

Cevap: A

9. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · zor) Parçaya göre şair, kullanıla kullanıla fark edilmez olmuş bir benzetmeyi ilk anlamına döndüre-

rek uyandırır; "iğnenin gözü" sözüne kırpışma eylemi verilince içindeki göz resmi yeniden görünür. Yeni bir sözcük uyduran dize parçada gereksiz bulunan yolu izler; "gümüş bir tepsi" benzetmesi ise ölü bir sözü canlandırmaz, yeni bir benzetme kurar.

Cevap: B

10. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.4 kendi değerlendirmesini yapma · zor) Metindeki hata, sonucu gördükten sonra hedefi çizmek, yani ölçütü sonuca göre belirlemektir; birinciyi seçtikten sonra onun özelliklerini ölçüt diye ilan eden jüri tam olarak bunu yapar. Antrenörün rakibi izleyip plan yapması önceden toplanan bilgiye göre hazırlıktır; ölçüt sonradan uydurulmadığı için bu hataya örnek değildir.

Cevap: B

11. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 ön bilgilerle bağlantı kurma · zor) Metne göre bir söz, söylendiği anda bir iş yapıyorsa ve söyleyenin buna yetkisi varsa geçerlidir; topluluğun saygın ozanının herkesin önünde gence ad koyması, bir adı bildirmek değil, o adı vermektir. Tribündeki izleyicinin maçın bittiğini söylemesi ise metindeki hakem örneğinde olduğu gibi yetkisi olmadığından işi gerçekleştirmez.

Cevap: E

Paragrafta Yeni Duruma Uygulama

Test 40 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 2.2.1 ön bilgilerle bağlantı kurar (yeni duruma aktarma) · zor) II'de eski giysiyi bırakma kopmayı, çile süresi ara dönemi, yeni adla katılma yeniden kabulü karşılar; III'te de yurttan ayrılma, gurbet yılları ve ad alarak boya dönüş aynı üç adımı oluşturur. I'deki şenlikte ise kimse eski konumundan ayrılıp yeni bir konuma geçmez; bu yalnızca topluluğun ortak bir kutlamasıdır.

Cevap: E

2. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.2 2.2.1 ön bilgilerle bağlantı kurar (yeni duruma aktarma) · zor) Nazirede kalıp (ölçü, uyak, redif) korunur ve amaç örnek alınan ustayı aynı kalıp içinde daha iyi söyleyerek aşmaktır; aynı makam ve usulde yeniden beste yapıp ustasını geçmeye çalışan besteci bu anlayışı karşılar. Aynen kopyalayan ressamda ustayı aşma çabası yoktur; bu, metnin nazireden ayırdığı "taklit"e uyar.

Cevap: C

3. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.2 2.2.1 ön bilgilerle bağlantı kurar (yeni duruma aktarma) · zor) Metne göre kuşku, ortada bir işaret olduğunda yerindedir: I'de kaynağın belirsizliği, II'de etiketle ödenen tutar arasındaki fark böyle birer işarettir. III'teki kişi ise hiçbir uyarı yokken her asansörden kuşkulanır; bu, metindeki her köprüde aynı soruyu soran yolcu gibi nedensiz bir alışkanlıktır.

Cevap: C

4. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.2 ön bilgilerle bağlantı kurar · zor) Aksaklıkları anmayacağını vurgulayan aday, onları dinleyicinin aklına getirmiş, ayrıntısını da hayal gücüne bırakmıştır; metindeki yol budur. Rakibinden hiç söz etmeyen aday ise konuyu gerçekten anmamıştır; metne göre bu, önemsiz bulunan konunun anılmaması durumudur.

Cevap: E

5. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 sınıflandırır · zor) Çeviride dil güzelliğinin kaybolabileceğini söylemek bir sakıncayı dile getirmektir; bu, sarı şapkanın değil siyah şapkanın düşünme biçimidir. Kırmızı şapkalı öğrencinin gerekçe göstermeden duygusunu söylemesi ise bilgi notunda tanımlanan biçime uygundur.

Cevap: A

6. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 ön bilgilerle bağlantı kurar · zor) Tolga, karşı örnek gelince "iyi okur" tanımını, kitabı yarım bırakanı dışarıda bırakacak biçimde değiştirir; böylece iddiası hiçbir örnekle çürütülemez hâle gelir. İpek ise yargısını açıkça değiştirip sınanabilir bırakır; metinde eleştirilen sessiz tanım değişikliği bu değildir.

Cevap: C

7. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 ön bilgilerle bağlantı kurar · zor) Yazıya göre çerçeve öykünün iki koşulu vardır: İçteki öyküleri kapsayan bir dış öykü ve bu öykülerin anlatılması için bir gerekçe; mahsur kalan yolcuların korkularını yatıştırmak için sırayla anlatması ikisini de karşılar. Öykülerin aynı çınarın gözünden anlatılması onlara ortak bir anlatıcı verir, ama anlatmanın gerekçesini kuran bir dış öykü oluşturmaz.

Cevap: A

8. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.2 ön bilgilerle bağlantı kurar · zor) Metne göre yöntemin özü, sözcükleri konuşanlardan dinleyerek toplamak, onları atasözü ve şiir içinde göstermek ve hangi söyleyişin hangi boya ait olduğunu belirtmektir; aile büyüklerinden deyim ve türküleriyle, yöresiyle birlikte derleme önerisi bunların hepsini karşılar. Harita çizme önerisi yalnızca eserin bir ekini örnek aldığı için yöntemin bütününe uymaz.

Cevap: E

9. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar · zor) Metne göre "yarın, burada, şimdi" gibi sözcüklerin neyi gösterdiği söylendikleri ana ve yere bağlıdır; tarihsiz duyurudaki "yarın" ve "bu salon" sözü bu bağlamdan kopunca belirsizleşir. Terimi bilmeme durumu yanlıştır, çünkü metin sorunun bilinmeyen sözcükten kaynaklanmadığını açıkça belirtir; çok anlamlılık da sözlük karşılığının değişmesidir, gösterilen şeyin değil.

Cevap: A

10. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.4 2.4.1 kendi değerlendirmesini yapar · zor) Paragrafa göre ince çağ yanlışı, sonraki bir dönemin kavramını taşıyan bir sözcükle yapılır; "stres atmak", on altıncı yüzyıl insanının dünyasında karşılığı olmayan çağdaş bir kavramdır. Tren cümlesindeki yanlış ise bir nesneyle yapıldığı için kolayca göze batar; paragrafın "kaba biçim" dediği türdendir.

Cevap: D

Paragrafta Taslak Düzenleme

Test 41 Çözümleri

1. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · kolay) Paragraf kandillerin çıkardığı isin is odasında toplanıp mürekkebe dönüştürülmesini anlatır; kubbenin hangi ayaklar ve kemerler üzerine oturduğunu bildiren üçüncü cümle bu akıştan kopuktur. İkinci cümle ise isin süslemeleri karartma tehlikesini ortaya koyarak sonraki çözümü hazırlar; çıkarılırsa paragrafın sorunu kaybolur.

Cevap: C

2. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · kolay) Paragraf çeliğin kızdırılması, su verilmesi ve menevişlenmesi aşamalarını sırayla anlatır; körüğün eskiden ve bugün nasıl çalıştırıldığını anlatan ikinci cümle bu sıralı süreci keser. Dördüncü cümle ise su vermenin kırılganlık yaratan sonucunu bildirerek menevişlemenin neden gerektiğini hazırladığı için akışın parçasıdır.

Cevap: B

3. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Eklenecek cümledeki "Bunlar" sözü, III. cümlede sayılan boşalan bardaklar, kısalan mumlar ve çıkarılıp giyilen ceket gibi değişiklikleri işaret eder; perdede doğacak tutarsızlık da IV. cümledeki "böyle bir hata" sözünün dayanağıdır. Cümle III numaralı yere konursa

mum ve bardaktaki değişiklikler henüz anlatılmamış olacağı için "Bunlar" sözü boşta kalır.

Cevap: D

4. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler (giriş-gelişme-sonuç) · orta) Paragraf genel bir yargı bildiren III. cümleyle başlar; "Çünkü" ile başlayan IV. cümle bu yargının nedenini açıklar, "Bu yüzden" diyen II. cümle de yazarların bulduğu çözümü verir. I. cümle "O kişinin" sözüyle II'deki tek kişiye gönderme yaptığı için ondan önce gelemez; şaşırtıcı sonucu bildiren V. cümle de en sona yerleşir.

Cevap: B

5. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Paragraf, ovalardaki yabancı kayaların nereden geldiği sorusunu, halkın bu soruya verdiği eski yanıtı ve bilimin sonradan bulduğu açıklamayı sırayla anlatır. II. cümle ise günümüzdeki buz örtülerinden söz ederek bu sıradan kopar ve kayaların tuhaflığını anlatan III. cümleyle I. cümle arasındaki bağı keser. V. cümle de buzullardan söz eder; ancak sorunun yanıtını verdiği için akışın doğal sonucudur.

Cevap: B

6. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Boşluktan sonraki "Çünkü" cümlesi, noktanın kaybolmasıyla okurun noktalı "i" ile noktasız "ı"yı ayırt edemeyeceğini açıklar; bu nedenle boşluğa birleşik harfin Türkçede okuru yanıltabileceğini söyleyen ifade gelmelidir. Birleşik harfin zarif bir görünüm sağlaması, "Oysa" bağlacının kurduğu karşıtlığa ve sonraki açıklamaya uymaz.

Cevap: C

7. Çözüm: (9. sınıf, Anlamın Yapı Taşları · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler: anlatımın akışı · orta) Taslak, kalaycı dükkânında yaşanan bir günü sırasıyla anlatan bir anıdır; dördüncü cümle ise anlatımı bırakıp bakırın sanayideki kullanımına dair genel bir bilgi verir. Üçüncü cümle kalaylama işini anlattığı için anının akışının parçasıdır ve çıkarılırsa olaydaki boşluk büyür.

Cevap: D

8. Çözüm: (9. sınıf, Sözün İnceliği · TDE2.2 2.2.3 çıkarım: paragrafın ana düşüncesine uygun tamamlama · orta) Paragrafta aynı "deniz" sözcüğü her öğrencide kendi yaşantısından gelen başka bir görüntü uyandırır, üstelik bu çağrışımlar birbirine karışarak anlamı genişletir; son cümle bunu toparlamalıdır. Denizi hiç görmemiş öğrencinin çağrışımı da düzeltilmeden kabul edildiği için sözcüğün ancak yaşayanlarca kavranabileceği yargısı metne uymaz.

Cevap: A

9. Çözüm: (9. sınıf, Dilin Zenginliği · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler: cümleler arası bağlantı · orta) Paragraf düz zemin sorunuyla (III) başlar, bu sorunun sonucunu verir (V), ardından rampa çözümünü (I) ve çözümün etkisini (IV) anlatır, bugüne kalan izle (II) biter. "Böylece" bağlacıyla başlayan dördüncü cümle, rampayı anlatan birinci cümleden önce gelemez.

Cevap: B

10. Çözüm: (9. sınıf, Anlam Arayışı · TDE2.2 2.2.3 çıkarım yapar (bağlama uygun tamamlama) · orta) Anlatıcı yarışı en son ve bisikleti iterek bitirmiştir; utancını gösteren bir ayrıntı, ağabeyinin "hiçbir şey sormadan" davranmasını da anlamlı kılar. Bisikleti yol kenarında bırakıp eve dönmek ise ağabeyinin bisikleti bitişte elinden aldığı bilgisiyle çelişir; alkış ve yeni bisiklet seçenekleri de en son gelişe ve eski bisiklete uymaz.

Cevap: B

Paragrafta Taslak Düzenleme

Test 42 Çözümleri

1. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.3 parçalar arası ilişki · orta) Paragraf, internette dolaşan bir sözün kime ait olduğunun nasıl doğrulanacağını anlatır; atasözlerinin tanımı bu doğrulama sürecine hiçbir şey eklemez. Sözün farklı kişilere yakıştırıldığını anlatan cümle ise sonraki cümlelerde önerilen kaynak araştırmasının gerekçesini oluşturduğu için yerindedir.

Cevap: D

2. Çözüm: (10. sınıf, Kelimelerin Ritmi · TDE2.3 parçalar arası ilişki · orta) Boşluktan önce kasidenin bir tasvirle açıldığı, boşluktan sonra da "Övgünün ardından" denerek övgünün geçmiş olduğu söylenir; arada tasvirden övgüye geçişi bildiren söz bulunmalıdır. Mahlasla şiiri hemen bitirmek, sonraki cümlede anlatılan kendi şiirini övme ve dua bölümleriyle çelişir.

Cevap: C

3. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçalar arası ilişki · orta) Taslak, stüdyo fotoğraflarının düzenlenmiş bir görüntü sunduğunu ve bu yüzden tarihçinin onları dikkatle okuduğunu anlatır; fotoğrafların nasıl saklanacağına ilişkin öneri bu akışın dışında kalır. Boyalı perdeden söz eden cümle ise fotoğraftaki görüntünün gerçeği yansıtmadığını gösterdiği için sonuç cümlesini hazırlar.

Cevap: D

4. Çözüm: (10. sınıf, Sözün Ezgisi · TDE2.3 parçalar arası ilişki · orta) Taslak, ninnilerin ritmini ve sözlerin söyleyenin duygularını nasıl taşıdığını anlatıyor; V. cümle ise beşiklerin yapıldığı malzemeye geçerek konudan uzaklaşıyor. IV. cümle çıkarılamaz, çünkü VI. cümledeki "Bu yüzden" bağlantısı doğrudan ona dayanır.

Cevap: C

5. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçalar arası ilişki · orta) Boşluktan önce artık kılıçtan değil dedenin dilinden söz edildiği, sonra da hikâyenin olayın anılmaya değer bir öyküye dönüştüğü anla bittiği söyleniyor; araya olayı söze dökenin sesinin öne çıktığını belirten cümle uyar. Kahramanların zaferle dönmesi ise "kılıçtan değil" vurgusuyla çelişir ve olayları yeniden öne çıkarır.

Cevap: B

6. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 parçalar arası ilişki · orta) I–III. cümleler topluluğun doğuşunu ve şiirdeki yeniliklerini anlatıyor; IV. cümle "roman alanında da" diyerek konuyu romana çeviriyor ve V–VI. cümleler bu yeni konuyu sürdürüyor. V. cümle ikinci paragrafı başlatamaz, çünkü roman konusunu açan genel cümle ondan önce gelir.

Cevap: D

7. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler (anlatımın akışı) · orta) Taslak, sırt yazısının yönündeki iki uygulamayı ve her birini savunanların gerekçesini anlatır; III numaralı cümle ise sırtın ciltleme sırasında zorlanmasından söz ederek yazı yönü konusunun dışına çıkar ve uygulamaları tanıtan II ile gerekçeleri veren IV–V arasını böler. II numaralı cümle iki uygulamayı tanıttığı için IV ve V numaralı cümlelere zemin hazırlar, çıkarılamaz.

Cevap: C

8. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler (anlatımın akışı) · orta) Paragraf kutuyu tanıtan IV ile başlar; "Bu kutunun içinde" diyen III onu izler, suflörün fısıltısının neden olağan sayıldığını açıklayan I üçüncü sıraya gelir. Ardından kutuların neden söküldüğünü anlatan V ve bugünkü durumu veren II gelir; II'deki "Bugün" sözü onun en sona ait olduğunu gösterir.

Cevap: A

9. Çözüm: (10. sınıf, Nesillerin Mirası · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler (bağlama uygun tamamlama) · orta) Boşluktan sonraki cümle "aklındaki o sabit noktaya" diyerek önceden sözü edilmiş bir işaret noktasına gönderme yapar; uzaktan görülen avlu, merdiven ya da pencere bu sabit noktayı sağlar. Kat planı da yön bulmaya yardım eder, ama metin levhasız yön bulmayı anlattığı için yapının dilini değil, yazılı bir göstergeyi öne çıkarır ve sonraki cümleye bağlanmaz.

Cevap: D

Paragrafta Taslak Düzenleme

Test 43 Çözümleri

1. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · kolay) Taslak, ninnilerin söyleyenin dertlerini taşıyan birer hayat kaydı olduğunu anlatır; IV. cümle ise uykuyu etkileyen oda koşullarına geçerek bu konudan ayrılır. V. cümledeki "bundandır" sözü doğrudan III. cümleye bağlandığı için IV. cümle çıkarıldığında akış kesintisiz sürer.

Cevap: D

2. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · kolay) Taslak, şairlerin eserlerini neden yazdıklarını anlattıkları "sebeb-i telif" bölümünü ve bunun ardındaki anlayışı işler. V. cümle ise mesnevinin uyak düzenine geçerek bu konudan ayrılır; IV. cümle III'teki gerekçeleri yorumladığı için akışın parçasıdır.

Cevap: E

3. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · kolay) Özet, çırağın ustanın yanına gelişiyle (III) başlar; ustanın ilk yıl yalnızca kütükleri kurumaya dizdirmesi (I), Arman'ın sabırsızlanıp gizlice yaptığı dombrayı düğünde çalması (V), ustanın sazın kurumamış ağaçtan yapıldığı için çatladığını açıklaması (II) ve Arman'ın ormanda ağacı dinlemesi (IV) bunu izler. II'yi V'den önceye almak, çatlayan saz anlatılmadan onun ustaya götürülmesinden söz etmek olur; V'deki "Sabrı tükenen" sözü de I'deki bekleme kuralına bağlandığı için I'den sonra gelmelidir.

Cevap: D

4. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Taslak Nadide Hanım'ın hayatını anlatırken IV. cümle bugünkü eczacılık tartışmasına geçer; üstelik V. cümledeki "bu yüzden" bağlantısı III. cümledeki dert anlatan halka dayandığı için IV. cümle iki cümlenin arasını koparır. II. cümle ise kasabaya dönme kararını anlatarak hayat çizgisine bağlıdır.

Cevap: D

5. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) Boşluktan önce anlatıcı sözcükleri tanıdığını sanmakta, boşluktan sonra ise dilin hem tanıdık hem yabancı olduğunu kabul etmektedir; aradaki geçişi cümleleri anlayamadığını söyleyen cümle sağlar. Kazak Türkçesinin resmî dil olduğunu bildiren cümle doğru bir bilgi verse de anının kişisel akışını ansiklopedik bir bilgiyle keser.

Cevap: E

6. Çözüm: (11. sınıf, Bir Diyeceğim Var! · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · orta) I ve II. cümleler fotoğrafların sınıfta uyandırdığı ilgiyi anlatır; III. cümle bu ilgiden doğan fikri ve mektuplaşma ricasını dile getirir, sonraki cümleler de bu ricanın nasıl uygulanacağını açıklar. IV. cümle ricayı ayrıntılandırdığı için ricanın kendisinden önce paragraf başı olamaz.

Cevap: B

7. Çözüm: (11. sınıf, Yaşamın İzinde · TDE2.3 2.3.1 parçaları belirler · orta) Lale desenli tabakların sanatçının "en içten ve en etkileyici" işleri olduğu, yazarın kendi beğenisine dayanan

ve doğrulanamayan bir yargıdır. Sergiye gazetelerde övgüyle karşılık verilmesi ise bir başkasının değerlendirmesinin aktarılmasıdır; araştırılıp doğrulanabilecek bir bilgidir.

Cevap: D

8. Çözüm: (11. sınıf, Hayatın Aynası · TDE2.3 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · zor) Adamın kimseyi beklemeyip trenleri dinlemeye geldiğini söylemesi, kasabalıların tahminlerini boşa çıkarır ve sondaki makinistlik açıklamasıyla trenin sesinden tanınmasını hazırlar; ama sırrı önceden ele vermez. Oğlunu beklediğini anlattığı seçenek, adamın sonraki sözleriyle çelişir ve hikâyenin şaşırtıcı sonunu anlamsız kılar.

Cevap: D

9. Çözüm: (11. sınıf, Kültür Yolculuğu · TDE2.3 2.3.2 parçalar arasındaki ilişkileri belirler · zor) Babaannenin kapı önündeki suskunluğu, oradan son kez çocukken annesinin elini tutarak çıkmasıyla açıklanır; ardından gelen “Bu kez beni kolumdan tuttu” cümlesi de o eski el tutuşla bağ kurar. Oymaları yapan ustayı hatırlamaya çalışması suskunluğu açıklayabilir, ama “bu kez” sözünün karşılık geldiği önceki durumu kurmaz.

Cevap: B

NOT ALINIZ!